

**UCHWAŁA NR XII/86/2025
RADY GMINY WYSOKIE**

z dnia 13 maja 2025 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Wysokie na lata 2025–2030

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 6 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz w związku z realizacją Strategii Rozwoju Usług Społecznych – polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), Rada Gminy Wysokie uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się **Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Wysokie na lata 2025–2030**, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Celem planu jest rozwój dostępnych, zindywidualizowanych i zintegrowanych usług społecznych w środowisku lokalnym, zgodnie z ideą deinstytucjonalizacji, w szczególności poprzez:

1. Rozwój dziennych i środowiskowych form wsparcia dla osób niesamodzielnych i ich opiekunów faktycznych.
2. Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich świadczonych w miejscu zamieszkania.
3. Wdrażanie usług towarzyszących, w tym teleopieki i wypożyczalni sprzętu wspomagającego.
4. Wzmacnianie kompetencji lokalnych kadr usług społecznych.

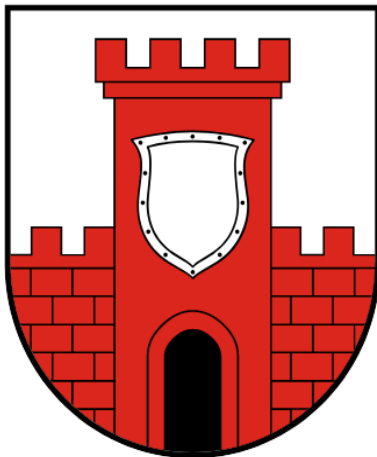
§ 3. Wdrożenie i monitorowanie realizacji Planu powierza się Wójtowi Gminy Wysokie.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Wysokie

Jarosław Nowakiewicz

LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE WIEJSKIEJ WYSOKIE NA LATA 2025-2030

Gmina
Wysokie

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

1. Charakterystyka gminy Wysokie

II. Część Diagnostyczna

1. Struktura demograficzna na terenie Gminy Wysokie
2. Pomoc społeczna
3. Infrastruktura pozostająca w zasobach Gminy Wysokie
4. Analiza dostępności do usług społecznych na poziomie Gminy Wysokie
5. Potrzeby w obszarze wsparcia osób starszych
6. Potrzeby w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami
7. Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością
8. Potrzeby w obszarze wsparcia osób w kryzysie zdrowia psychicznego
9. Potrzeby w obszarze wsparcia dzieci i rodziny
10. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy

III. Część Programowa

1. Dokumenty strategiczne
2. Plan deinstytucjonalizacji usług społecznych
3. System monitorowania i oceny
4. Źródła finansowania

I. WSTĘP

Deinstytucjonalizacja to odchodzenie od pomocy opartej na rozwiązaniach zakładowych (placówkach całodobowego pobytu) na rzecz wsparcia środowiskowego przy wykorzystaniu usług społecznych, tak aby umożliwić osobom niesamodzielnym pozostawanie w swoich domach, rodzinach i środowiskach.

W okresie transformacji w Polsce, w których to dominowało nastawienie na twarde elementy modernizacji – głównie inwestycje w infrastrukturę, przyszedł czas na refleksję jak uzupełnić programy dalszych reform o miękkie elementy modernizacji związane przede wszystkim z rozwojem usług społecznych oraz infrastruktury społecznej. Deficyt usług społecznych w wielu systemach polityki społecznej jest coraz bardziej widoczny, a równocześnie pogłębiają i rozszerzają się nowe problemy i wyzwania społeczne związane ze zmianami w strukturze społecznej (starzenie się populacji). Koniecznym stają się inwestycje rozwój usług społecznych, przede wszystkim, w usługi środowiskowe i domowe, których w Polsce bardzo brakuje, a które, jak wynika z wielu badań i analiz, są szansą na zapewnienie wyższej jakości życia osób będących ich odbiorcami.

Instytucjonalne systemy wsparcia, oferujące usługi całodobowej opieki lub izolacji, szczególnie tzw. duże zakłady, stają się z różnych powodów coraz mniej wydolne i jednocześnie kosztowne, w związku z tym poszukuje się alternatywnych rozwiązań środowiskowych, które pozwoliłyby zapewnić wysoką jakość usługi, pozwalałyby dokonywać samodzielnych wyborów przez odbiorców wsparcia i jednocześnie racjonalizowałyby efektywność kosztową, która również będzie miała znaczenie przy rosnących potrzebach w przyszłości. Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych jest ważny z punktu widzenia coraz większej potrzeby podzielenia się odpowiedzialnością za realizację zadań społecznych na szczeblach lokalnych z różnymi interesariuszami, w tym z organizacjami pozarządowymi i podmiotami ekonomii społecznej, a także z podmiotami wyznaniowymi oraz sektorem nieformalnym, w ramach których można także rozwijać szereg usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych, wspierających i innych.

Rosnące zapotrzebowanie na usługi, które jest coraz bardziej widoczne, nie tylko w Polsce, ale w wielu państwach Unii Europejskiej, skutkuje coraz większą niewydolnością publicznych systemów, które nie są w stanie same poradzić sobie z rosnącymi oczekiwaniami i kosztami. W związku z tym w wielu państwach deinstytucjonalizacja oznacza realizację w praktyce wielosektorowej polityki społecznej, gdzie podmioty samorządowe lokalnej polityki społecznej otwierają się na długookresową, stabilną i współpracę z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej czy organizacjami kościelnymi.

Obszar deinstytucjonalizacji wpisuje się w aktualną agendę unijnej na lata 2021–2027, gdzie Unia Europejska chce przeznaczyć na rozwój usług społecznych i deinstytucjonalizację znaczne środki Europejskiego Funduszu Społecznego

W ostatnich dekadach w polityce społecznej mamy do czynienia z kilkoma procesami, które wpisują się w logikę i Model – „3xDE”, jest to:

- Proces decentralizacji zadań społecznych, w tym usług społecznych na poziomie zarządzania regionalnego i lokalnego – gdzie samorządy terytorialne przejmują ważną rolę w realizacji polityki społecznej, w myśl zasady subsydiarności;
- Proces demonopolizacji polityki społecznej, polegający na przekazywaniu realizacji części zadań publicznych do sektora pozarządowego, ekonomii społecznej i sektora prywatnego w myśl zasady wielosektorowości;
- Proces deinstytucjonalizacji, polegający na przesuwaniu świadczenia usług społecznych do środowiska i miejsca zamieszkania obywateli tak, aby odbiorcy pomocy nie byli wrywani z naturalnego środowiska życia, w myśl zasady tożsamości.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych to dokument o charakterze strategicznym. Proces deinstytucjonalizacji polega na zapewnianiu odpowiednich usług, ale także na tworzeniu odpowiednich warunków w danej społeczności. Aby proces ten się udał, konieczne jest przygotowanie ogółu społeczeństwa do dokonania tego przejścia, jak również podnoszenie świadomości i niwelowanie stygmatyzacji w tym zakresie.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Wysokie, został przygotowany w oparciu o szereg strategicznych i planistycznych dokumentów krajowych, regionalnych oraz lokalnych, a jego założenia wyływają bezpośrednio z „Ogólnoeuropejskich wytycznych dotyczących przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności”. Deinstytucjonalizacja jest tam rozumiana jako proces rozwoju usług (świadczonej na poziomie lokalnych społeczności), które mają wyeliminować konieczność opieki instytucjonalnej. Zgodnie z założeniami wytycznych, każda osoba powinna mieć prawo do uzyskania wsparcia odpowiedniego dla jej potrzeb i sytuacji.

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Wysokie ma na celu przekształcenie systemu wsparcia i pomocy z modelu instytucjonalnego na usługi świadczone w środowisku lokalnym.

Cel główny

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wysokie poprzez rozwój i wdrożenie usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym, umożliwiającym osobom potrzebującym wsparcia funkcjonowanie w ich naturalnym otoczeniu

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY WYSOKIE

Gmina Wysokie to gmina wiejska położona w województwie lubelskim w powiecie lubelskim. Cały teren gminy zlokalizowany jest w centralnej części Wyżyny Lubelskiej, dokładnie usytuowany jest w części południowej mezoregionu zwanego Wyniosłością lub inaczej Wierzchowiną Giełczewską. Administracyjnie terytorium gminy Wysokie graniczy od strony północnej z gminą Krzczonów, od strony północno - zachodniej na niewielkim odcinku z gminą Bychawa oraz od zachodu z gminą Zakrzew. Wszystkie te tereny położone są w powiecie lubelskim. Od strony południowej sąsiaduje natomiast z gminą Turobin, która zlokalizowana jest w powiecie biłgorajskim. Natomiast wschodnia granica przylega terytorialnie do gminy Żółkiewka w powiecie krasnostawskim.

Gmina Wysokie położona jest w lokalizacji, która umożliwia bardzo korzystne połączenia komunikacyjne z innymi częściami województwa lubelskiego. W miejscowości Wysokie krzyżują się dwie znaczące drogi: trasa nr 835 Lublin - Przemyśl oraz trasa nr 842 Kraśnik – Krasnystaw. Powierzchnia gminy w jej granicach administracyjnych wynosi 11418 ha (114 km²).

Powierzchnia gruntów ornych wynosi aż 9224 ha, dlatego gmina ma głównie charakter rolniczy. Użytki rolne zajmują 88,5% powierzchni całej gminy, natomiast grunty leśne to 9,3%. Na terenach gminy dominują gleby o wysokiej jakości, głównie o klasie III a i III b. Z terytorium gminy wypływają dwie rzeki: Wierzbówka i Giełczew, natomiast przez jej obszar przepływa rzeka Por, która ma swoje źródło we wsi Batorz w powiecie janowskim, a ujście w sztucznym zalewie w Nieliszu, skąd wpada do rzeki Wieprz.

Gminę tworzy 21 sołectw:

Antoniówka, Biskupie, Biskupie Kolonia, Dragany, Giełczew Pierwsza, Giełczew Druga, Giełczew Doły, Giełczew Kolonia, Guzówka, Kajetanów, Łosień, Maciejów Nowy, Maciejów Stary, Nowy Dwór, Radomirka, Rezerwa, Słupeczno, Spławy, Stolnikowizna, Wysokie, Zabłocie.

Atrakcyjność krajobrazu, przyroda oraz klimat tego miejsca stwarzają dobre warunki dla rekreacji i wypoczynku z dala od pośpiechu i miejskiego zgiełku. Szczególnie warte zobaczenia są tereny bezpośrednio przylegające do obszaru Parku Krajobrazowego Roztocza Zachodniego.

Gmina Wysokie, realizuje strategiczne działania mające na celu zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny. Misją gminy Wysokie jest: podmiotowa, otwarta na innowacje wspólnota, dumna ze swojej tradycji i dziedzictwa, o silnej gospodarce opartej na racjonalnym wykorzystaniu swych unikalnych zasobów. Jest to wspólnota, która sprzyja zarówno indywidualnym jak i zbiorowym aspiracjom mieszkańców oraz ciągle poszukuje optymalnych procesów rozwojowych i ukrytych potencjałów. Gmina Wysokie realizuje działania mające na celu zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny. W tym celu podejmowane są działania skierowane na:

1. **Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej:** Modernizacja dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych oraz obiektów użyteczności publicznej ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.
2. **Wspieranie przedsiębiorczości i lokalnego rynku pracy:** Gmina podejmuje inicjatywy wspierające rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, oferując m.in. doradztwo oraz ułatwienia w procesach administracyjnych.
3. **Ochronę środowiska :** Działania na rzecz zachowania walorów przyrodniczych oraz promocja agroturystyki mają na celu przyciągnięcie turystów i inwestorów zainteresowanych ekologicznymi rozwiązaniami.
4. **Podnoszenie jakości edukacji i kultury:** Inwestycje w placówki oświatowe oraz rozwój oferty kulturalnej mają na celu zwiększenie kompetencji mieszkańców i integrację społeczności lokalnej.

Realizacja tych celów opiera się na analizie potencjału gminy oraz identyfikacji jej mocnych i słabych stron. Ważnym elementem procesu planowania były konsultacje społeczne, które pozwoliły uwzględnić potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Dodatkowo, gmina aktywnie poszukuje źródeł finansowania zewnętrznego, w tym funduszy unijnych, na realizację zaplanowanych projektów. Współpraca z sąsiednimi gminami oraz instytucjami regionalnymi stanowi istotny element , umożliwiającą realizację przedsięwzięć o szerszym zasięgu. Wszystkie te działania mają na celu stworzenie nowoczesnej, przyjaznej i dynamicznie rozwijającej się gminy, która oferuje wysoką jakość życia swoim mieszkańcom oraz atrakcyjne warunki dla inwestorów.

Gmina Wysokie stoi przed kilkoma kluczowymi wyzwaniami społecznymi, szczególnie w obszarach demografii i rozwoju gospodarczego.

Demografia:

- **Starzenie się społeczeństwa:** Średni wiek mieszkańców wynosi 45,7 lat, co wskazuje na starzejącą się populację. Tendencja ta może prowadzić do zwiększonego zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i medyczne.
- **Ujemny przyrost naturalny:** W 2024 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny wynoszący - 31. Taka sytuacja może skutkować zmniejszeniem liczby ludności w przyszłości.
- **Migracje młodych osób:** Młodsze pokolenia często migrują do większych miast w poszukiwaniu lepszych perspektyw zawodowych, co prowadzi do depopulacji obszarów wiejskich.

Rozwój gospodarczy:

- **Charakter rolniczy gminy:** Gmina Wysokie ma charakter rolniczy, co może ograniczać różnorodność gospodarczą i możliwości zatrudnienia w innych sektorach.

- **Niski poziom przedsiębiorczości:** Ograniczona liczba lokalnych przedsiębiorstw może wpływać na mniejsze możliwości zatrudnienia i rozwój gospodarczy.
- **Infrastruktura:** Braki w infrastrukturze, takie jak ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii czy transportu, mogą hamować rozwój gospodarczy i atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Aby sprostać tym wyzwaniom, gmina powinna skupić się na:

- **Dywersyfikacji gospodarki:** Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz promowanie alternatywnych źródeł dochodu poza rolnictwem.
- **Poprawie infrastruktury:** Inwestycje w infrastrukturę drogową, telekomunikacyjną i społeczną mogą zwiększyć atrakcyjność gminy dla mieszkańców i inwestorów.
- **Zachęcaniu młodych do pozostania:** Tworzenie programów wsparcia dla młodych przedsiębiorców oraz rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej mogą przyczynić się do zatrzymania młodych mieszkańców w gminie.
- **Współpracy regionalnej:** Partnerstwo z sąsiednimi gminami i miastami może przynieść korzyści w postaci wspólnych projektów rozwojowych i lepszego wykorzystania zasobów.

Przyjęcie kompleksowej strategii uwzględniającej te aspekty może pomóc gminie Wysokie w skutecznym stawieniu czoła obecnym wyzwaniom społecznym i gospodarczym.

Rozwój usług społecznych: Perspektywy dla Gminy Wysokie

Rozwój usług społecznych w gminie wiejskiej, takiej jak Gmina Wysokie ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców i wsparcia ich w codziennych wyzwaniach. W oparciu o analizę wyzwań demograficznych i gospodarczych, perspektywy w tym zakresie powinny obejmować:

1. Deinstytucjonalizacja usług społecznych

- **Rozwój form wsparcia środowiskowego:**
 - Tworzenie warunków do rozwoju i koordynacji usług społecznych, które integrują różne rodzaje pomocy w jednym miejscu.
 - Rozwój usług mobilnych, co pozwoli na dotarcie do osób starszych, niepełnosprawnych i osób mieszkających w odległych lokalizacjach.

2. Wsparcie dla osób starszych

- **Programy aktywizujące seniorów:**
 - Organizacja zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych.
 - Rozwój klubów seniora i dziennych domów opieki.
- **Rozbudowa opieki nad osobami niesamodzielnymi:**

- Zwiększenie liczby usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania.
- Wsparcie dla opiekunów rodzinnych poprzez programy szkoleń i pomoc finansową.

3. Wzmacnianie systemu wsparcia rodzin

- **Wsparcie dla rodzin z dziećmi:**
 - Organizacja usług wspierających rodziny, np. poradnictwo rodzinne, mediacje, czy warsztaty rodzicielskie.
 - Rozwój aktywności lokalnej (warsztaty, festyny, spotkania integracyjne, międzypokoleniowe)

4. Rozwój usług dla młodzieży

- **Tworzenie centrów młodzieżowych:**
 - Miejsca do nauki, rozwijania zainteresowań i integracji społecznej.
 - Programy mentoringowe oraz szkolenia zawodowe dostosowane do lokalnych potrzeb rynku pracy.
- **Wsparcie w edukacji:**
 - Organizowanie korepetycji, zajęć wyrównawczych oraz programów stypendialnych dla młodych osób z rodzin o niższych dochodach

5. Aktywizacja zawodowa mieszkańców

- **Tworzenie programów integracji zawodowej:**
 - Szkolenia i kursy zawodowe dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie.
 - Wsparcie dla przedsiębiorczości, w tym dotacje na rozwój działalności gospodarczej.
- **Rozwój ekonomii społecznej:**
 - Zakładanie spółdzielni socjalnych, które tworzą miejsca pracy dla osób w trudnej sytuacji życiowej

6. Współpraca międzysektorowa

- **Partnerstwo z NGO i sektorem prywatnym:**
 - Realizacja wspólnych projektów z organizacjami pozarządowymi oraz firmami w zakresie pomocy społecznej.
- **Inicjatywy sąsiedzkie:**
 - Rozwój lokalnych grup wsparcia i wspólnot, np. systemów sąsiedzkiej pomocy.

7. Cyfryzacja usług społecznych

- **Platformy cyfrowe:**
 - Stworzenie systemu online umożliwiającego mieszkańcom łatwy dostęp do usług społecznych, składanie wniosków i konsultacje.
 - Zdalne konsultacje z pracownikami socjalnymi czy psychologami.

8. Finansowanie i rozwój infrastruktury

- **Pozyskiwanie środków zewnętrznych:**
 - Wykorzystanie funduszy unijnych i krajowych na realizację programów społecznych.
- **Inwestycje w infrastrukturę:**
 - Budowa nowych obiektów użyteczności publicznej, takich jak świetlice, żłobki czy centra rehabilitacyjne.

Perspektywy rozwoju usług społecznych

- **Zwiększenie dostępności usług:** Dążenie do tego, aby każdy, kto potrzebuje wsparcia, miał do niego łatwy dostęp, niezależnie od miejsca zamieszkania czy sytuacji życiowej.
- **Indywidualizacja usług:** Dostosowanie usług do indywidualnych potrzeb i możliwości beneficjentów.
- **Współpraca międzysektorowa:** Budowanie silnych relacji między różnymi sektorami (publicznym, pozarządowym, biznesowym) w celu efektywnego świadczenia usług.
- **Innowacje:** Wdrażanie nowych rozwiązań technologicznych i organizacyjnych, które poprawią jakość usług i zwiększą ich efektywność.
- **Prewencja:** Skupienie się na działaniach profilaktycznych, które zapobiegają powstawaniu problemów społecznych.

II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Diagnoza potrzeb w zakresie usług społecznych ma na celu identyfikację i ocenę potrzeb oraz problemów społecznych występujących w danej społeczności, co umożliwi efektywne planowanie, organizowanie i świadczenie usług społecznych. Celem diagnozy jest uzyskanie szczegółowych informacji, które pomogą w dostosowaniu działań oraz zasobów do realnych potrzeb mieszkańców danej gminy, powiatu czy regionu.

Diagnoza potrzeb w zakresie usług społecznych jest niezbędnym narzędziem do tworzenia skutecznych polityk społecznych, które odpowiadają na konkretne potrzeby społeczności, zapewniając odpowiednie wsparcie i poprawiając jakość życia osób wymagających pomocy.

Przeprowadzenie diagnozy potrzeb w zakresie usług społecznych w gminie wiejskiej Wysokie ma na celu:

1. **Identyfikację potrzeb mieszkańców:** Zrozumienie, jakie usługi społeczne są najbardziej pożądane przez różne grupy społeczne, takie jak seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny z dziećmi czy młodzież, osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
2. **Ocena dostępnych zasobów:** Analiza istniejących usług społecznych oraz potencjału lokalnych instytucji, organizacji pozarządowych i społeczności w świadczeniu tych usług.
3. **Planowanie strategiczne:** Opracowanie programów i strategii dostosowanych do rzeczywistych potrzeb mieszkańców, co pozwoli na efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów i środków.
4. **Zwiększenie efektywności działań:** Poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez lepsze dopasowanie oferty do potrzeb społeczności lokalnej.
5. **Wzmocnienie współpracy:** Budowanie partnerstw między samorządem, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym i mieszkańcami w celu wspólnego rozwiązywania problemów społecznych.
6. **Monitorowanie i ewaluacja:** Umożliwienie regularnej oceny skuteczności wdrażanych usług oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby społeczności.

Przeprowadzenie takiej diagnozy jest kluczowe dla skutecznego planowania i realizacji polityki społecznej na poziomie lokalnym, co przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców gminy Wysokie.

Diagnoza ta stanowiła podstawę do opracowania **Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Wysokie**, który pozwoli na stopniową transformację systemu pomocy społecznej w kierunku bardziej zindywidualizowanych usług wspierających osoby w ich naturalnym środowisku, z uwzględnieniem zarówno potrzeb społecznych, jak i możliwości instytucjonalnych i zasobów lokalnych.

W przeprowadzonej diagnozie wykorzystano Badania ankietowe (100 mieszkańców gminy), wywiady oraz analiza desk research, które są kluczowymi metodami wykorzystywanymi do diagnozy potrzeb społecznych w gminie. Oto szczegóły dotyczące każdej z tych metod:

1. Badania ankietowe

- **Cel:** Zbieranie ilościowych danych na temat opinii, potrzeb i oczekiwań mieszkańców.
- **Zakres:**
 - Pytania o obecnie dostępne usługi społeczne.
 - Oczekiwania dotyczące nowych usług.
 - Identyfikacja grup szczególnie wymagających wsparcia (np. seniorzy, rodziny z dziećmi, osoby bezrobotne, osoby zależne).

- **Forma:**
 - Ankiety papierowe (np. dostarczane do domów, dostępne w siedzibie Urzędu Gminy, OPS).
- **Zalety:**
 - Możliwość dotarcia do szerokiej grupy mieszkańców.
 - Łatwość analizy danych statystycznych.

2. Wywiady z mieszkańcami

- **Cel:** Uzyskanie pogłębionych, jakościowych informacji o sytuacji i potrzebach mieszkańców.
- **Typy wywiadów:**
 - **Indywidualne wywiady pogłębione (IDI):** Rozmowy z przedstawicielami różnych grup społecznych (np. seniorzy, młodzież, liderzy lokalni).
- **Zakres tematyczny:**
 - Ocena dostępności infrastruktury społecznej.
 - Pomysły na rozwój usług społecznych.
- **Zalety:**
 - Uzyskanie szczegółowych informacji.
 - Lepsze zrozumienie kontekstu i emocji towarzyszących potrzebom społecznym.

3. Analiza desk research

- **Cel:** Wykorzystanie dostępnych danych do wstępnej diagnozy sytuacji społecznej.
- **Źródła:**
 - Statystyki gminne i powiatowe (np. z GUS).
 - Dokumenty strategiczne i raporty (np. strategie rozwoju gminy, strategia rozwiązywania problemów społecznych).
 - Informacje z instytucji lokalnych (np. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół).
- **Zakres:**
 - Demografia: Struktura wieku, liczba mieszkańców.
 - Dostępność usług: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, przedszkola, placówki zdrowotne.
- **Zalety:**
 - Analiza danych zastanych.
 - Łatwość identyfikacji obszarów wymagających pogłębionych badań.

Zastosowanie wyników

1. **Integracja wyników:** Połączenie danych z ankiet, wywiadów i analizy desk research pozwala na pełniejszy obraz sytuacji w gminie.
2. **Priorytety działań:** Identyfikacja najważniejszych obszarów interwencji na podstawie wyników badań.
3. **Tworzenie rekomendacji:** Formułowanie konkretnych wniosków i działań dla gminy na podstawie zebranych danych.

Te metody zapewniają kompleksową diagnozę, która uwzględnia zarówno statystyki, jak i głosy mieszkańców.

W Gminie Wysokie, oprócz diagnozy do opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, przeprowadzono kilka kluczowych diagnoz mających na celu identyfikację potrzeb mieszkańców oraz wyzwań społecznych. Jednym z istotnych dokumentów jest **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie na lata 2023–2030** została przyjęta uchwałą Nr XLIV/321/2023 Rady Gminy Wysokie z dnia 24 kwietnia 2023 roku, **główne cele strategii obejmują:**

1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom gminy w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Poprawa jakości życia poprzez dostęp do świadczeń socjalnych, poradnictwa oraz programów aktywizujących.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu. Integracja osób zagrożonych marginalizacją poprzez edukację, szkolenia zawodowe i wsparcie w poszukiwaniu pracy.
3. Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług społecznych osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym. Zapewnienie opieki dla seniorów, osób niepełnosprawnych oraz dzieci w tym rozwój placówek wsparcia dziennego.
4. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków do rozwoju i wychowania.
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prowadzenie działań informacyjnych na temat praw osób doświadczających przemocy oraz form przeciwdziałania przemocy.
6. Przeciwdziałanie uzależnieniom. Organizacja programów zdrowotnych, kampanii edukacyjnych oraz wsparcie dla osób z problemami uzależnienia.

Realizacja strategii opiera się na współpracy między samorządem, instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz społecznością lokalną, co ma na celu skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych i podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy Wysokie.

Kolejnym ważnym opracowaniem jest "**Raport o stanie Gminy Wysokie**", który podsumowuje działalność gminy, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji polityk, programów, strategii oraz uchwał Rady Gminy. Osiągnięte zostały wszystkie zakładane cele rozwojowe oraz finansowe. Gminne środki budżetowe wydawane były w sposób racjonalny, zasadny i celowy. Gmina skutecznie sięgała po środki zewnętrzne, tworząc korzystne montaż finansowe, zapewniające prawidłową realizację inwestycji i przedsięwzięć. Zrównoważony rozwój Gminy Wysokie i poprawa jakości życia mieszkańców, poprzez niezbędne inwestycje, potrzebne działania społeczne, ciekawe wydarzenia kulturalne i sportowe to główne wyznaczniki działań na kolejne lata. Ponadto wnioski z raportu wskazują na:

- **Realizację kluczowych projektów:** Gmina z powodzeniem wdrożyła zaplanowane inicjatywy, co przyczyniło się do poprawy infrastruktury oraz jakości życia mieszkańców.
- **Efektywne zarządzanie finansami:** Budżet gminy został zrealizowany zgodnie z planem, co świadczy o odpowiedzialnym gospodarowaniu środkami publicznymi.
- **Aktywność społeczności lokalnej:** Mieszkańcy aktywnie uczestniczyli w konsultacjach społecznych oraz inicjatywach lokalnych, co sprzyjało integracji społecznej i wspólnemu rozwiązywaniu problemów.
- **Wyzwania związane z demografią:** Zauważono potrzebę dalszych działań w zakresie przeciwdziałania depopulacji oraz wsparcia dla seniorów.
- **Konieczność dalszego rozwoju infrastruktury:** Pomimo osiągnięć, istnieje potrzeba kontynuacji inwestycji w infrastrukturę drogową oraz sieci wodno-kanalizacyjnej.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS) w Gminie Wysokie jest kluczowym narzędziem analizy lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, gminy są zobowiązane do przygotowywania takiej oceny, uwzględniając infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe oraz nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej.

Główne elementy oceny zasobów pomocy społecznej w Gminie Wysokie obejmują:

1. Infrastrukturę:

- **Placówki pomocy społecznej:** Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) z siedzibą przy ul. Nowej 3, 23-145 Wysokie
- **Placówki wsparcia dziennego:** Informacje na temat liczby i rodzaju placówek wsparcia dziennego, takich jak kluby seniora, są istotne dla oceny dostępności usług.

2. Kadry:

- **Pracownicy socjalni:** Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych oraz ich kwalifikacje wpływają na jakość świadczonych usług.
- **Asystenci rodziny:** Obecność asystentów rodziny wspiera rodziny w trudnej sytuacji życiowej.

3. Organizacje pozarządowe:

- **Współpraca z NGO:** Organizacje pozarządowe odgrywają ważną rolę w świadczeniu usług społecznych, dlatego analiza ich działalności i współpracy z gminą jest istotna.
- 4. Nakłady finansowe:**
- **Budżet na pomoc społeczną:** Analiza wydatków gminy na pomoc społeczną, w tym na świadczenia, programy wsparcia oraz inwestycje w infrastrukturę.
- 5. Beneficjenci pomocy społecznej:**
- **Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy:** Dane statystyczne dotyczące liczby beneficjentów oraz ich struktury demograficznej.
 - **Rodzaje problemów:** Identyfikacja głównych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, niepełnosprawność czy uzależnienia.

Wnioski z oceny zasobów pomocy społecznej:

- **Identyfikacja potrzeb:** Ocena pozwala na zidentyfikowanie obszarów wymagających interwencji oraz grup społecznych potrzebujących wsparcia.
- **Planowanie działań:** Na podstawie oceny gmina może opracować strategie i programy dostosowane do lokalnych potrzeb.
- **Efektywność działań:** Regularna ocena zasobów umożliwia monitorowanie skuteczności podejmowanych działań i wprowadzanie niezbędnych korekt.

1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA NA TERENIE GMINY WYSOKIE

Liczba mieszkańców gminy Wysokie w 2024 roku ukształtowała się na poziomie 4110 osób, czyli o 118 osób mniejszym niż w 2023 roku. Wśród mieszkańców gminy przeważają kobiety, których w 2024 roku było 2073, podczas gdy liczba mężczyzn kształtowała się na poziomie 2037 osób.

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Wysokie w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024
Liczba ludności w latach	4 322	4 256	4 228	4110

Źródło: UG Wysokie

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w Gminie Wysokie w latach 2021-2024

Wyszczególnienie	2024	2023	2022	2021
Urodzenia żywe	19	25	32	28
Zgony	50	61	71	91
Przyrost naturalny	-31	- 36	- 39	- 63

Zameldowania	186	60	93	103
Wymeldowania	211	78	93	93

Źródło: UG Wysokie

Liczba zgonów w poszczególnych latach w odniesieniu do liczby urodzeń wskazuje na ujemny przyrost naturalny w gminie Wysokie. Jest to obecnie powszechne zjawisko demograficzne w Polsce.

GUS opublikował prognozę ludności dla gmin na lata 2023–2060, która przewiduje dalszy spadek liczby mieszkańców w wielu gminach, zwłaszcza w regionach o ujemnym przyroście naturalnym i ujemnym saldzie migracji. Chociaż prognoza ta nie zawiera szczegółowych danych dla każdej gminy, dotychczasowe trendy demograficzne w Gminie Wysokie sugerują kontynuację spadku liczby ludności w nadchodzących latach.

Prognozy ludności są istotnym narzędziem planowania rozwoju gminy, umożliwiającym dostosowanie polityk społecznych, infrastrukturalnych i gospodarczych do przewidywanych zmian demograficznych.

2. POMOC SPOŁECZNA

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W WYSOKIEM

Jest jednostką organizacyjną realizującą szerokie spectrum zadań własnych i zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze pomocy społecznej

GOPS to instytucja powołana z myślą o wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Jego głównym celem jest zapewnienie niezbędnej pomocy, która pozwoli im na poprawę jakości życia i samodzielne funkcjonowanie.

Cel działania GOPS w Wysokiem

- **Pomoc w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych:** Ośrodek zapewnia wsparcie w zakresie żywności, odzieży, opału, a także pokrywa koszty związane z mieszkaniem czy leczeniem.
- **Wsparcie w rozwiązywaniu problemów społecznych:** Pracownicy socjalni pomagają w znalezieniu pracy, uzyskaniu niezbędnych dokumentów, a także oferują wsparcie psychologiczne.
- **Prewencja problemów społecznych:** GOPS prowadzi działania profilaktyczne, które mają na celu zapobieganie powstawaniu nowych problemów.
- **Współpraca z innymi instytucjami:** Ośrodek współpracuje z różnymi organizacjami pozarządowymi, służbą zdrowia, szkołami i innymi instytucjami, aby zapewnić kompleksową pomoc potrzebującym.

Zakres działania GOPS jest bardzo szeroki i obejmuje m.in.:

- **Przyznawanie i wypłacanie świadczeń:** zasiłki stałe, okresowe, celowe, świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny itp.
- **Praca socjalna:** indywidualne wsparcie, pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych, prowadzenie rodzinnych programów wsparcia.
- **Świadczenie usług opiekuńczych:** pomoc w codziennych czynnościach, opieka nad osobami starszymi czy niepełnosprawnymi.
- **Współpraca z innymi instytucjami:** tworzenie sieci wsparcia, koordynacja działań.

W skrócie, GOPS w Wysokiem to miejsce, gdzie można uzyskać pomoc w różnych trudnych sytuacjach życiowych. Pracownicy GOPS, służą wsparciem, doradztwem i informacją.

GOPS odpowiada za wdrażanie lokalnej polityki społecznej, której celem jest poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Wysokie, szczególnie tych, którzy borykają się z problemami ekonomicznymi, zdrowotnymi, rodzinnymi lub społecznymi. Jest odpowiedzialny za realizację programów, które wspierają rodziny, osoby starsze, niepełnosprawne, dzieci oraz osoby z problemami uzależnień.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2020-2024

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2021	71	153
2022	56	130
2023	61	122
2024	57	129

Źródło: GOPS Wysokie

W systemie pomocy społecznej zauważalny jest coroczny spadek liczby rodzin, korzystających z świadczeń pomocy społecznej. Ostatnie lata w systemie polityki społecznej opierały się na rozbudowanym i kompleksowym w wsparciu polskich rodzin, jest to czynnik determinujący, że rodziny z dziećmi korzystają z innych form zabezpieczenia społecznego niż z klasycznego systemu pomocy społecznej. Natomiast ważne jest rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne szczególnie te świadczone w miejscu zamieszkania odbiorcy oraz wsparcie instytucjonalne stacjonarne oraz całodobowe.

W Gminie Wysokie, realizowany był program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, udzielający bezpłatnych usług społecznych i wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.

Lp	Rodzaj programu	Liczba osób objętych programem			
		2022	2023	2024	wg stanu na 31.03.2025r.
1	Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	4	4	4	5

Źródło: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wysokiem

3. INFRASTRUKTURA POZOSTAJĄCA W ZASOBACH GMINY WYSOKIE

Na terenie Gminy Wysokie funkcjonują instytucje, które stanowią potencjał do rozwoju usług społecznych oraz wdrożenia Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

URZĄD GMINY WYSOKIE

Urząd Gminy w Wysokiem to instytucja, która odpowiada za sprawne funkcjonowanie gminy i realizację zadań publicznych na jej terenie. Zakres jego działania jest bardzo szeroki i obejmuje wiele obszarów życia społecznego, w tym edukację.

Zakres Działania Urzędu Gminy

- **Samorządność:** Podejmowanie decyzji dotyczących rozwoju gminy, uchwalanie budżetu, zarządzanie majątkiem gminnym.
- **Gospodarka komunalna:** Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury, utrzymanie dróg, oświetlenia, zieleni miejskiej.
- **Oświata:** Nadzór nad placówkami oświatowymi, zapewnienie odpowiednich warunków do nauki i rozwoju dzieci i młodzieży.
- **Pomoc społeczna:** Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, organizowanie pomocy dla osób potrzebujących.
- **Kultura i sport:** Wspieranie inicjatyw kulturalnych i sportowych, zarządzanie obiektami sportowymi.
- **Ochrona środowiska:** Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego

KLUB SENIORA W GMINIE WYSOKIE - MIEJSCE SPOTKAŃ I AKTYWNOŚCI

Klub Seniora w Gminie Wysokie to inicjatywa skierowana do osób starszych, mająca na celu zapewnienie im możliwości spędzania czasu w miłej atmosferze, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym oraz rozwijania swoich pasji.

Klub Seniora to miejsce, w którym seniorzy mogą:

- **Spotykać się:** Nawiązywać nowe znajomości, rozmawiać, dzielić się doświadczeniami.
- **Uczestniczyć w zajęciach:** Warsztaty rękodzieła, zajęcia sportowe, kursy komputerowe, spotkania z ciekawymi ludźmi – to tylko niektóre z propozycji.
- **Relaksować się:** Grać w gry planszowe, czytać książki, słuchać muzyki.
- **Brać udział w wycieczkach:** Poznawać okolicę, odwiedzać ciekawe miejsca.

Korzyści z uczestnictwa w Klubie Seniora

- **Poprawa jakości życia:** Regularne spotkania, aktywność fizyczna i intelektualna pozytywnie wpływają na zdrowie i samopoczucie.
- **Zapobieganie samotności:** Klub Seniora to miejsce, gdzie można nawiązać nowe znajomości i poczuć się częścią społeczności.
- **Rozwój osobisty:** Uczestnictwo w zajęciach pozwala na zdobywanie nowych umiejętności i zainteresowań.
- **Aktywne spędzanie czasu wolnego:** Dzięki bogatej ofercie zajęć, seniorzy mogą rozwijać swoje pasje i zainteresowania.

SZKOŁY PODSTAWOWE – SOLIDNE PODSTAWY WIEDZY

Gmina Wysokie oferuje szeroki wachlarz możliwości edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w każdym wieku. To właśnie tutaj dzieci stawiają swoje pierwsze kroki w edukacji, nawiązują nowe znajomości i rozwijają swoje zainteresowania.

Szkoły na terenie gminy dbają o wszechstronny rozwój uczniów, łącząc tradycyjne metody nauczania z nowoczesnymi technologiami. Ponadto w szkołach podstawowych na terenie gminy funkcjonują oddziały przedszkolne.

Szkoły oferują dodatkowe zajęcia takie jak:

- **Koła zainteresowań:** językowe, sportowe, plastyczne, muzyczne, informatyczne.
- **Zajęcia sportowe:** piłki nożnej, koszykówki, siatkówki, tenisa stołowego.
- **Wycieczki edukacyjne:** do muzeów, teatrów, parków narodowych.

Infrastruktura i baza dydaktyczna szkół podstawowych na terenie Gminy, jest systematycznie modernizowana. Szkoły są wyposażone (sale komputerowe, językowe), a uczniowie mogą korzystać z bogatej, chociaż wciąż niewystarczającej oferty zajęć pozalekcyjnych. Gmina również zapewnia bezpłatną komunikację autobusową dla uczniów dojeżdżających do szkół, prowadzi doradztwo zawodowe dla uczniów oraz uczestniczy w projektach unijnych dotyczących rozwoju edukacji. Baza oświatowa jest dostosowana do aktualnej liczby uczniów, jednakże prognozowany spadek liczby mieszkańców w Gminie Wysokie może spowodować w przyszłości konieczność przeznaczenia części istniejącej bazy oświatowej na inne potrzeby społeczne.

Władze Gminy Wysokie oraz dyrekcje szkół kładą duży nacisk na rozwój infrastruktury edukacyjnej, modernizację placówek oraz podnoszenie jakości kształcenia, aby sprostać potrzebom uczniów i ich rodziców.

GMINNY OŚRODEK KULTURY W GMINIE WYSOKIE – SERCE KULTURALNE SPOŁECZNOŚCI

Ośrodek Kultury w Gminie Wysokie to miejsce, gdzie spotyka się sztuka, tradycja i pasja. To tutaj mieszkańcy mogą rozwijać swoje zainteresowania, uczestniczyć w różnorodnych wydarzeniach kulturalnych i spędzać czas w miłej atmosferze.

Celem działania Ośrodka Kultury jest:

1. Prowadzenie działalności rozwijającej i zaspakajającej potrzeby kulturalne i sportowe mieszkańców Gminy,
2. Uczestniczenie w upowszechnianiu i promocji wiedzy, kultury i sztuki lokalnej, sportu i rekreacji,
3. Promowanie Gminy Wysokie.

Do podstawowych zadań Ośrodka Kultury należy realizowanie podstawowych treści polityki kulturalnej w szczególności poprzez:

- Organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę,
- Tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, kół i klubów zainteresowań, sekcji, zespołów,
- Tworzenie warunków do rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- Rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych,
- Organizacja spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, odczytów, imprez artystycznych, rozrywkowych i turystycznych, wernisaży oraz obozów artystycznych dla dzieci i młodzieży,
- Organizowanie przedstawień teatralnych, koncertów, projekcji filmów,
- Organizacja działalności na terenie Gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych,
- Współdziałanie z instytucjami i organizacjami społecznymi w zakresie lepszego zaspakajania potrzeb kulturalnych mieszkańców,
- Nadzorowanie i organizacja działalności rozrywkowo-rekreacyjnej,
- Organizowanie imprez kulturalnych i oświatowych przy współudziale bibliotek, szkół gminnych,
- Promowanie kultury i sportu,
- Prowadzenie aukcji, kwesty i akcji na cele charytatywne,
- Opracowywanie folderów i materiałów w zakresie rozwoju kultury i sportu promujących Gminę,
- Opracowywanie programów rozwoju kultury na terenie Gminy,

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA GMINY WYSOKIE – KLUCZ DO WIEDZY I KULTURY

Biblioteka Gminy Wysokie to oaza dla miłośników książek i wszystkich tych, którzy pragną poszerzać swoje horyzonty. To miejsce, gdzie można znaleźć zarówno najnowsze bestsellery, jak i klasykę literatury.

Gminna Biblioteka Publiczna służy zaspokajaniu i rozwijaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców Gminy Wysokie. W Bibliotece gromadzi się przede wszystkim książki z literatury pięknej i popularnonaukowej oraz czasopisma. W bibliotece można bezpłatnie korzystać z komputerów podłączonego do sieci Internet. Każdy mieszkaniec gminy ma prawo do bezpłatnego i nieograniczonego korzystania z zasobów Biblioteki.

Do szczególnego zakresu działania biblioteki należy:

- gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących regionu,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej,
- popularyzacja książki i czytelnictwa,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa,
- doskonalenie form i metod pracy bibliotecznej.

STOWARZYSZENIA DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY WYSOKIE

Na terenie Gminy Wysokie działają następujące stowarzyszenia:

1. Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Wysokie
2. OSP
3. KGW

Rola organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności lokalnej jest niezwykle ważna. Nie brakuje osób, które po prostu chcą bezinteresownie pomóc innym.

Organizacje pozarządowe stanowią niezwykle ważny element demokracji i społeczeństwa obywatelskiego.

Dzięki podjętej współpracy z lokalnymi placówkami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej możliwe jest pełniejsze zaspokajanie występujących potrzeb, organizacja spotkań integracyjnych dla różnych grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Rozwiązywanie problemów społecznych oraz podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu to jedno z najważniejszych zadań gminy. Wszelkie działania temu służące powinny być podejmowane w ramach spójnego systemu, którym koordynuje jedna instytucja – jednostka administracji samorządowej, a jej równorzędnymi partnerami są organizacje pozarządowe.

KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH W GMINIE WYSOKIE – SERCE SPOŁECZNOŚCI

Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) są nieodłącznym elementem życia społeczności wiejskiej w Polsce, w tym również w gminie Wysokie. W gminie działa 11 kół Gospodyń Wiejskich. To miejsca spotkań, wymiany doświadczeń, pielęgnowania tradycji i promocji lokalnych produktów. KGW w gminie Wysokie odgrywają ważną rolę w życiu społecznym, kulturalnym i gospodarczym gminy. KGW, realizują bardzo ważny obszar działalności na terenie gminy w tym:

- **Pielęgnowanie tradycji:** KGW przekazują z pokolenia na pokolenie tradycyjne przepisy kulinarne, rękodzieło, obrzędy i zwyczaje.
- **Integracja społeczności:** KGW są miejscem spotkań, gdzie kobiety mogą nawiązywać nowe znajomości i wspólnie spędzać czas.
- **Wspieranie lokalnych producentów:** KGW promują lokalne produkty, organizując kiermasze i festyny.
- **Działalność charytatywna:** Często KGW angażują się w działania charytatywne, pomagając potrzebującym.
- **Rozwój turystyki:** KGW przyczyniają się do rozwoju turystyki, organizując wydarzenia kulturalne i promując lokalne atrakcje.

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE

Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Wysokie to nieocenione ogniwo systemu bezpieczeństwa publicznego. W gminie Wysokie działa 15 Ochotniczych Straży Pożarnych. To właśnie strażacy ochotnicy jako pierwsi reagują na różnego rodzaju zdarzenia, takie jak pożary czy wypadki. Ich zaangażowanie i poświęcenie są godne podziwu.

Rola OSP w Gminie Wysokie

OSP w gminie Wysokie pełnią wiele istotnych funkcji:

- **Działania ratowniczo-gaśnicze:** Gaszenie pożarów, usuwanie skutków wypadków drogowych, usuwanie skutków klęsk żywiołowych.
- **Udzielanie pierwszej pomocy:** Strażacy są przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

- **Zapobieganie pożarom:** Prowadzą działania profilaktyczne, edukują mieszkańców na temat bezpieczeństwa pożarowego.
- **Współpraca z innymi służbami:** Współpracują z Państwową Strażą Pożarną, policją, służbami medycznymi oraz innymi organizacjami.

Zawody sportowe strażaków

Jednym z ważniejszych wydarzeń w życiu strażaków są **zawody sportowe**. Drużyny strażaków rywalizują ze sobą w różnych konkurencjach, takich jak:

- **Musztra pożarnicza:** Prezentacja umiejętności musztrowych i sprawności fizycznej.
- **Ćwiczenia bojowe:** Symulowanie akcji ratowniczo-gaśniczych.
- **Rozwiązywanie zadań technicznych:** Wykazanie się wiedzą i umiejętnościami z zakresu sprzętu pożarniczego.

Zawody sportowe to nie tylko rywalizacja, ale także doskonała okazja do integracji środowiska strażackiego i promocji idei ochotniczej służby pożarnej.

Wsparcie dla OSP

Działalność OSP w gminie Wysokie jest wspierana przez władze samorządowe, które przekazują dotacje na zakup sprzętu, utrzymanie remiz oraz organizację szkoleń. Ważną rolę odgrywają również sponsorzy, którzy pomagają finansować działalność straży.

4. ANALIZA DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG SPOŁECZNYCH NA POZIOMIE GMINY WYSOKIE

Ocena dostępności usług społecznych w gminie Wysokie wymaga kompleksowego podejścia, uwzględniającego specyfikę lokalnej społeczności oraz potrzeby różnych grup wiekowych i społecznych. W niniejszej analizie skupimy się na następujących grupach: rodziny z dziećmi, osoby zależne, osoby niepełnosprawne, seniorzy oraz osoby w kryzysie zdrowia psychicznego.

Demografia Gminy Wysokie

Aby przeprowadzić rzetelną analizę, niezbędne jest dokładne poznanie struktury demograficznej gminy. Należy zwrócić uwagę na:

- **Wiek mieszkańców:** Udział osób w wieku produkcyjnym, dzieci, młodzieży oraz seniorów.
- **Migracje:** Napływ i odpływ ludności.
- **Gęstość zaludnienia:** Rozproszenie ludności na terenie gminy.

Potrzeby Specjalne Różnych Grup Społecznych

- **Rodziny z dziećmi:**
 - Dostęp do żłobków, przedszkoli i szkół.
 - Oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.
 - Wsparcie dla rodzin wielodzietnych.
 - Dostęp do opieki zdrowotnej dla dzieci.
- **Osoby zależne:**
 - Dostęp do opieki długoterminowej.
 - Wsparcie dla opiekunów.
 - Usługi rehabilitacyjne.
- **Osoby niepełnosprawne:**
 - Dostęp do rehabilitacji, sprzętu rehabilitacyjnego.
 - Dostęp do transportu przystosowanego.
 - Dostęp do mieszkań chronionych.
 - Wsparcie w samodzielnym życiu.
- **Seniorzy:**
 - Dostęp do opieki zdrowotnej.
 - Usługi opiekuńcze w domu.
 - Kluby seniora, zajęcia aktywizujące.
 - Transport dla osób starszych.
- **Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego:**
 - Dostęp do terapii i poradnictwa psychologicznego.
 - Wsparcie środowiskowe.
 - Dostęp do mieszkań chronionych.

Ocena Dostępności Usług

Aby ocenić dostępność usług społecznych, należy przeprowadzić analizę pod kątem:

- **Ilości i rodzaju usług:** Czy oferta usług jest wystarczająca i zróżnicowana?
- **Dostępności geograficznej:** Czy usługi są dostępne dla mieszkańców wszystkich miejscowości w gminie?
- **Dostępności czasowej:** Czy godziny otwarcia placówek są dostosowane do potrzeb mieszkańców?
- **Kosztów usług:** Czy usługi są dostępne finansowo dla wszystkich grup społecznych?
- **Jakości usług:** Czy usługi są świadczone na wysokim poziomie?
- **Koordinacji usług:** Czy poszczególne usługi są ze sobą skoordynowane?

Wnioski i Rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonej analizy można sformułować wnioski dotyczące stanu dostępności usług społecznych w gminie Wysokie oraz sformułować rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji.

- **Rozszerzenie oferty usług:** np. utworzenie klubu dla młodzieży, utworzenie żłobka.
- **Poprawa dostępności :** np. organizowanie wyjazdowych poradni, zapewnienie transportu dla osób z ograniczoną mobilnością.
- **Zwiększenie świadomości mieszkańców:** prowadzenie kampanii informacyjnych na temat dostępnych usług.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** tworzenie partnerstw w celu realizacji wspólnych projektów.
- **Monitorowanie potrzeb mieszkańców:** regularne przeprowadzanie badań potrzeb.

Dostępność usług społecznych jest kluczowym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców gminy. Regularna analiza i ewaluacja istniejących rozwiązań oraz dostosowanie oferty do zmieniających się potrzeb społeczności są niezbędne dla zapewnienia odpowiedniego wsparcia dla wszystkich grup mieszkańców.

5. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB STARSZYCH

Probleмами wynikającymi z zachodzących procesów starzenia się społeczeństwa zajmują się dwa systemy – zdrowia i pomocy społecznej. Każdy z nich zagospodarowuje trochę inny obszar życia osób w podeszłym wieku. Pierwszy z nich skupia się na organizacji i dostarczaniu usług zdrowotnych, gdyż starość bardzo często związana jest z występowaniem wielu chorób wymagających leczenia. Drugi dostarcza usługi i świadczenia w sytuacji utraty przez osoby w podeszłym wieku zdolności do samodzielnego wykonywania czynności samoobsługowych lub czynności dnia codziennego, powiązanych jednocześnie z brakiem opieki, w przypadku konieczności jej sprawowania.

W ramach tych dwóch systemów na rzecz osób starszych działa szereg instytucji i podmiotów.

Myśląc o osobach starszych mamy na myśli, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych, osoby powyżej 60 roku życia. Analizując obszar społecznych działań na rzecz osób starszych i niesamodzielnych można wyróżnić dwie ich kluczowe kategorie:

- ✓ **Wsparcie w zakresie podnoszenia aktywności osób starszych,** którego celem jest umożliwienie osobie starszej podejmowania aktywności społecznej i obywatelskiej, będące jednocześnie jednym z niezbędnych elementów realizacji idei aktywnego i zdrowego starzenia się.
- ✓ **Wsparcie w zakresie pomocy w codziennym funkcjonowaniu osób starszych,** dostosowane do ich potrzeb, zarówno w warunkach domowych (np. usługi

opiekuńcze, usługi wspierające) jak i w warunkach instytucjonalnych w formie dziennej (np. DDP/DDPS,) lub całodobowej (np. DPS).

Innym z wyzwań systemowych, w kontekście opieki i pielęgnacji oraz organizacji i finansowania systemu ochrony zdrowia, będzie wysoki udział osób w wieku 80 lat i więcej w populacji osób starszych – tzw. podwójne starzenie się społeczeństwa. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa pojawia się konieczność budowania systemu wsparcia i dostarczania wyspecjalizowanych usług oraz tworzenia dedykowanych seniorom różnego rodzaju instytucji i placówek, szczególnie o charakterze informacyjnym i doradczym.

Wraz z przechodzeniem do kolejnych grup wiekowych wzrasta odsetek osób z niepełnosprawnością. Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, ważnym wyzwaniem systemowym będzie zapobieganie negatywnym konsekwencjom spadku potencjału opiekuńczego rodziny, czyli powiększania się grupy seniorów, którzy będą wymagać wsparcia i opieki oraz coraz mniejszej liczby członków rodziny mogących się nimi zaopiekować.

Samotne prowadzenie jednoosobowych gospodarstw domowych przez osoby w wieku 60 lat i więcej jest cechą charakteryzującą polską starość. Nieodzowne jest tworzenie klubów seniora, lub miejsc spotkań dla osób w podeszłym wieku, które pozwalają na integrację ze środowiskiem oraz zachowanie sprawności psychicznej, fizycznej i intelektualnej w dłuższej perspektywie czasu. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania dotyczące seniorów konieczne jest wzmocnienie usług o charakterze profilaktycznym, które mogłyby spowolnić proces starzenia się seniorów i utraty przez nich sprawności. Jeśli jednak deinstytucjonalizacji usług opiekuńczych ma mieć wymiar jakościowy (podwyższenie standardu usług i dopasowanie ich do indywidualnych potrzeb odbiorcy), a nie jedynie ekonomiczny (obniżenie kosztów) nie należy rezygnować z dążenia do upowszechnienia modelu usług opiekuńczych o charakterze środowiskowym lub rodzinnym, który zapewniłby świadczenie usługi w momencie wystąpienia potrzeby, również w dni wolne od pracy lub pod nieobecność stałego opiekuna nieformalnego (opieka wytchnieniowa).

Myśląc o systemie usług opiekuńczych i starzeniu się jako procesie wydaje się, że wraz z utratą sprawności przez seniora w naturalny sposób będzie odbywało się przechodzenie z jednej formy opieki do drugiej. Znajomość osoby korzystającej ze wsparcia, jego sytuacji osobistej, społecznej, zdrowotnej oraz historii opiekuńczej jest niezwykle istotna w procesie obejmowania go kolejnym etapem wsparcia. Ważne zatem byłoby wprowadzenie kompleksowej oceny kondycji zdrowotnej, społecznej i psychicznej osoby starszej.

Według prognozy GUS liczba osób niesamodzielnych w Polsce wzrośnie w 2025 r. do 753 tys. osób. Opieka nad osobami starszymi jest kluczowym obszarem deinstytucjonalizacji z uwagi na zwiększające się potrzeby i zwiększenie tej grupy osób w populacji. Konsekwencją trendów demograficznych będzie konieczność zapewnienia odpowiednich usług asystenckich, opiekuńczych, sąsiedzkich oraz wytchnieniowych na terenie Gminy Wysokie.

Jednakże, na podstawie ogólnych trendów demograficznych i społecznych, można sformułować kilka hipotez dotyczących najbardziej palących potrzeb tej grupy wiekowej.

Potencjalne potrzeby osób starszych w Gminie Wysokie

1. Opieka zdrowotna i pielęgnacja:

- Dostęp do specjalistycznych usług medycznych, szczególnie w zakresie chorób przewlekłych.
- Organizacja transportu do placówek medycznych, rehabilitacyjnych.
- Dostępność opiekunów medycznych i pielęgniarstwa w domu.
- Profilaktyka zdrowotna, w tym programy edukacyjne i badania przesiewowe.

2. Wsparcie społeczne:

- Kluby seniora oferujące różnorodne zajęcia (kulturalne, sportowe, edukacyjne).
- Wolontariat międzypokoleniowy.
- Organizacja spotkań towarzyskich i imprez.
- Dostęp do informacji o oferowanych usługach.

3. Bezpieczeństwo:

- Zapobieganie oszustwom i wyłudzeniom.
- Dostęp do alarmów bezpieczeństwa.
- Adaptacja przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych (np. oświetlenie, poręcze).

4. Mieszkalnictwo:

- Dostępność mieszkań przystosowanych do potrzeb osób starszych (np. z windą, bez barier architektonicznych).
- Wsparcie w utrzymaniu mieszkania.

5. Transport:

- Rozwój komunikacji publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób starszych (np. częstsze kursy, niska podłoga w autobusach).

Jakie działania można podjąć?

- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** Wspólne organizowanie działań na rzecz seniorów.
- **Stworzenie gminnego programu wsparcia dla seniorów:** Obejmującego różne aspekty życia seniorów.
- **Promocja aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia:** Organizacja zajęć ruchowych, warsztatów zdrowotnych.
- **Współpraca z rodzinami opiekującymi się osobami starszymi:** Oferowanie wsparcia psychologicznego, edukacyjnego i materialnego.

6. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Na samym wstępie diagnozy potrzeb populacji osób z niepełnosprawnością w Gminie Wysokie, podkreślić należy fakt, że niepełnosprawność jako zjawisko ma na ogół dwa wymiary. Może ona mieć charakter formalny, co oznacza, że część osób ma oficjalnie orzeczoną niepełnosprawność (co nazywamy niepełnosprawnością prawną). Natomiast część osób niepełnosprawnych nie ma formalnie orzeczonej niepełnosprawności, jednakże w ich subiektywnej ocenie odczuwają ograniczenia sprawności, wykonywania podstawowych czynności (co nazywamy niepełnosprawnością biologiczną). Grupa druga jest na ogół grupą znacznie liczniejszą niż grupa pierwsza. Niestety grupa ta jest też zazwyczaj bardzo trudna do określenia pod względem liczbowym, gdyż jej członkowie często nie korzystają ze wsparcia instytucji adresowanych do osób z niepełnosprawnościami, przez to dla większości z nich pozostają nie zauważeni.

Jeśli natomiast chodzi o osoby prawnie niepełnosprawne, mają one przyznane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które uprawnia do ubiegania się o różnego rodzaju świadczenia oraz ulgi. W rozporządzeniu w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wymienia się trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny.

Z punktu widzenia deinstytucjonalizacji usług społecznych, najbardziej istotna jest sytuacja osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym i znacznym. Wynika to z faktu, że osoby z niepełnosprawnością w stopniu lekkim nie potrzebują wsparcia o charakterze opiekuńczym.

Aby móc sporządzić plan deinstytucjonalizacji usług społecznych należy przede wszystkim podjąć próbę oszacowania ilości osób z niepełnosprawnością na jej terenie. Ilość osób niepełnosprawnych w Polsce jest mierzona na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz powiatowym. Niestety brak jest regulacji danych zbieranych na poziomie gminnym w zakresie osób posiadających niepełnosprawność, stąd też w opracowaniu planu postęgiwać się będziemy jedynie szacunkowymi liczbami.

Osoby z niepełnosprawnościami mają szeroki zakres potrzeb związanych z różnymi aspektami życia. Usługi społeczne skierowane do tej grupy powinny zapewniać wsparcie w sferach zdrowotnej, zawodowej, społecznej i edukacyjnej, umożliwiając im pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Oto kluczowe potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie usług społecznych:

1. Identyfikacja specyficznych potrzeb:

- **Rodzaj niepełnosprawności:** Osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności (ruchowej, intelektualnej, sensorycznej) mają odmienne potrzeby.

- **Stopień niepełnosprawności:** Intensywność wsparcia powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb każdej osoby.
- **Wiek:** Potrzeby dzieci, osób dorosłych i seniorów z niepełnosprawnościami różnią się.

2. Dostępność usług:

- **Geografia:** Czy usługi są dostępne dla mieszkańców wszystkich miejscowości w gminie?
- **Transport:** Czy istnieje odpowiedni system transportu dla osób z niepełnosprawnościami?
- **Koszty:** Czy usługi są dostępne finansowo dla wszystkich?
- **Godziny otwarcia:** Czy usługi są dostępne w godzinach dogodnych dla osób z niepełnosprawnościami?

3. Bariery:

- **Architektoniczne:** Schody bez podjazdów, wąskie drzwi
- **Komunikacyjne:** Brak informacji w przystępnej formie, trudności w komunikacji z urzędami.
- **Społeczne:** Stereotypy, dyskryminacja, brak akceptacji.

4. Wsparcie:

- **Opieka zdrowotna:** Dostęp do specjalistycznych usług, rehabilitacji.
- **Edukacja:** Dostęp do szkół i placówek edukacyjnych, wsparcie pedagogiczne.
- **Zatrudnienie:** Pomoc w poszukiwaniu pracy, szkolenia zawodowe.
- **Życie społeczne:** Możliwości uczestniczenia w życiu społeczności, dostęp do klubów, stowarzyszeń.

Potencjalne potrzeby osób z niepełnosprawnościami w gminie Wysokie:

- **Dostępność infrastruktury:** Przystosowanie budynków użyteczności publicznej, chodników, dróg.
- **Transport:** Rozwój transportu publicznego przystosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, organizacja transportu na żądanie.
- **Edukacja:** Stworzenie specjalnych klas lub oddziałów w szkołach, zapewnienie wsparcia asystentów.
- **Rehabilitacja:** Dostęp do różnorodnych form rehabilitacji, zarówno fizycznej, jak i psychicznej.
- **Wsparcie społeczne:** Tworzenie miejsc spotkań, organizowanie zajęć i wydarzeń.
- **Zatrudnienie:** Pomoc w poszukiwaniu pracy, organizowanie szkoleń zawodowych.
- **Informacja:** Dostęp do rzetelnych informacji o dostępnych usługach i wsparciu.
- **Wsparcie dla rodzin:** Konsultacje psychologiczne, grupy wsparcia.

Możliwe rozwiązania:

- **Adaptacja budynków użyteczności publicznej:** Montaż ramp, wind,
- **Rozwój transportu publicznego:** Zakup autobusów niskopodłogowych, organizacja transportu na żądanie.
- **Tworzenie miejsc pracy chronionych:** Współpraca z przedsiębiorcami w celu tworzenia miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.
- **Szkolenia dla pracowników instytucji publicznych:** Podnoszenie świadomości na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** Wspólne realizowanie projektów.
- **Tworzenie gminnego programu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami:** Określenie celów, priorytetów i działań

7. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA OSÓB W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Diagnozą zostały objęte także usługi społeczne kierowane do grupy osób w kryzysie zdrowia psychicznego. W poniższym opracowaniu przyjęta została definicja tej grupy zgodna z podręcznikiem deinstytucjonalizacji¹. A zatem kiedy będzie mowa o osobach w kryzysie zdrowia psychicznego, można je rozumieć jako osoby dorosłe, które doświadczają:

- zaburzeń psychicznych (m.in.: osoby z depresją, zaburzeniami lękowymi, schizofrenią, chorobą dwubiegunową, zaburzeniem osobowości, zaburzeniem żywienia).
- niepełnosprawności intelektualnej (w stopniu lekkim i średnim). Wyklucza się jednak niepełnosprawność spowodowaną otępieniem (choroba Alzheimera).
- Uzależnień.

Oszacowanie liczby osób w kryzysie psychicznym jest niezwykle trudne, Gmina Wysokie nie posiada wiedzy o skali tego zjawiska. Na terenie gminy nie były też prowadzone badania diagnozujące liczbę osób dotkniętych kryzysem psychicznym. Instytucje działające na rzecz wsparcia osób w kryzysie na terenie gminy, czy powiatu, nie prowadzą statystyk w tej materii – zarówno GOPS w Wysokiem, PCPR w Lublinie, placówki opieki zdrowotnej z uwagi na brak rozwiązań systemowych nie posiadają żadnych danych w tym obszarze.

W Polsce problem zdrowia psychicznego staje się coraz bardziej powszechny. Z danych wynika, że liczba osób zmagających się z różnymi formami zaburzeń psychicznych stale rośnie. Depresja, zaburzenia lękowe i schizofrenia są najczęściej diagnozowanymi chorobami. Istniejące dane podkreślają potrzebę zwiększenia świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego oraz dostępu do odpowiedniej opieki i wsparcia dla osób dotkniętych tymi problemami.

¹ Rozwój usług społecznych i wspieranie do samodzielności w środowisku lokalnym – podręcznik dla gmin i powiatów , IPISS, Warszawa, kwiecień 2022

Osoby doświadczające kryzysu zdrowia psychicznego mają szczególne potrzeby, które wymagają kompleksowego i specjalistycznego wsparcia. W kontekście usług społecznych, najważniejsze potrzeby to:

1. Dostęp do opieki zdrowotnej:

- **Szybki dostęp do psychiatrii:** Konsultacje w krótkim czasie, możliwość konsultacji telefonicznych.
- **Terapia:** Dostęp do różnego rodzaju terapii (indywidualnej, grupowej, rodzinnej), dostosowanych do indywidualnych potrzeb.
- **Farmakoterapia:** Dostęp do leków, regularne kontrole.
- **Hospitalizacja:** Możliwość hospitalizacji w przypadku pogorszenia stanu zdrowia.

2. Wsparcie społeczne:

- **Kluby samopomocy:** Miejsca spotkań, wymiany doświadczeń i wsparcia.
- **Grupy wsparcia dla rodzin:** Informacja i wsparcie dla bliskich osób z chorobą psychiczną.
- **Wolontariat:** Możliwość nawiązania relacji społecznych, poczucia użyteczności.

3. Integracja społeczna:

- **Mieszkania chronione:** Dostęp do mieszkań, gdzie osoby z chorobą psychiczną mogą mieszkać samodzielnie lub z niewielkim wsparciem.
- **Zajęcia terapeutyczne:** Warsztaty, zajęcia artystyczne, które pomagają w rozwoju osobistym i społecznym.
- **Wsparcie w zatrudnieniu:** Pomoc w znalezieniu pracy, szkolenia zawodowe.

4. Edukacja:

- **Informacja o chorobie:** Dostęp do rzetelnych informacji na temat choroby i sposobów radzenia sobie z nią.
- **Szkolenia dla opiekunów:** Wiedza na temat opieki nad osobą chorą.

5. Wsparcie w sytuacjach kryzysowych:

- **Telefon zaufania:** Całodobowa dostępność wsparcia psychologicznego.
- **Zespoły interwencji kryzysowej:** Szybka pomoc w sytuacjach kryzysowych.

6. Dostęp do usług podstawowych:

- **Mieszkanie:** Dostęp do bezpiecznego i stabilnego lokum.
- **Żywność:** Pomoc w zapewnieniu podstawowych środków do życia.

- **Higiena:** Dostęp do podstawowych środków higieny.

Wyzwania w zapewnieniu usług społecznych dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego:

- **Stygmatyzacja:** Społeczne uprzedzenia wobec osób z chorobą psychiczną.
- **Brak miejsc w placówkach:** Niewystarczająca liczba miejsc w szpitalach psychiatrycznych, klubach samopomocy.
- **Długi czas oczekiwania na terapię:** Czas oczekiwania na rozpoczęcie terapii często jest zbyt długi.
- **Braki kadrowe:** Niewystarczająca liczba specjalistów (psychiatrów, psychologów).
- **Finansowanie:** Brak wystarczających środków na finansowanie usług.

Aby skutecznie zaspokoić potrzeby osób w kryzysie zdrowia psychicznego, konieczne jest:

- **Współpraca różnych instytucji:** Placówek służby zdrowia, ośrodków pomocy społecznej, organizacji pozarządowych.
- **Dostępność usług w środowisku lokalnym:** Zmniejszenie konieczności wyjazdów do większych miast.
- **Indywidualne podejście do każdego pacjenta:** Opracowanie zindywidualizowanych planów wsparcia.
- **Promocja zdrowia psychicznego:** Zmniejszenie stygmatyzacji i zwiększenie świadomości społecznej.
- **Ciągłe doskonalenie kadr:** Szkolenia i rozwój zawodowy specjalistów.

Wsparcie osób w kryzysie zdrowia psychicznego jest nie tylko kwestią humanitarną, ale także ekonomiczną. Im wcześniej osoba otrzyma odpowiednią pomoc, tym mniejsze jest ryzyko pogorszenia jej stanu zdrowia i zwiększenia kosztów leczenia

8. POTRZEBY W OBSZARZE WSPARCIA DZIECI I RODZINY

Rodziny z dziećmi mają specyficzne potrzeby, które często wykraczają poza podstawowe zaspokojenie potrzeb materialnych. Zmieniające się warunki życia, rosnące wymagania edukacyjne i społeczne, a także różnorodność sytuacji rodzinnych sprawiają, że wsparcie społeczne jest coraz bardziej istotne.

Jakie są główne potrzeby rodzin z dziećmi?

- **Wsparcie finansowe:**
 - Świadczenia rodzinne, zasiłki, dodatki.
 - Pomoc w pokryciu kosztów opieki nad dziećmi (przedszkole, żłobek).
 - Wsparcie w trudnych sytuacjach materialnych (np. utrata pracy).
- **Opieka nad dziećmi:**
 - Dostęp do wysokiej jakości żłobków i przedszkoli.
 - Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci.

- Wsparcie dla rodziców w wychowaniu dzieci.
- **Edukacja:**
 - Pomoc w wyborze szkoły, przygotowanie do egzaminów.
 - Wsparcie dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- **Zdrowie:**
 - Dostęp do profilaktycznych badań dla dzieci.
 - Wsparcie psychologiczne dla dzieci i rodziców.
- **Mieszkanie:**
 - Dostęp do mieszkań przystosowanych do potrzeb rodzin z dziećmi.
 - Pomoc w remontach i adaptacji mieszkań.
- **Integracja społeczna:**
 - Możliwość uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej.
 - Tworzenie miejsc spotkań dla rodzin z dziećmi.

Jakie usługi społeczne powinny być dostępne dla rodzin z dziećmi?

- **Poradnictwo rodzinne:** Pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, konfliktów rodzinnych.
- **Asystent rodziny:** Wsparcie w codziennych obowiązkach, pomoc w organizowaniu życia rodzinnego.
- **Świetlice środowiskowe:** Miejsca, gdzie dzieci mogą spędzać czas wolny pod opieką wychowawców.
- **Kluby dla rodziców:** Miejsca wymiany doświadczeń, nauki nowych umiejętności.
- **Grupy wsparcia:** Dla rodziców dzieci z różnymi problemami (np. autyzm, ADHD).
- **Programu profilaktyczne:** Skierowane na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, uzależnieniom, zaniedbaniu dzieci.

Wyzwania w zapewnieniu wsparcia dla rodzin z dziećmi:

- **Brak wystarczających środków finansowych:** Niedofinansowanie programów skierowanych do rodzin.
- **Długi czas oczekiwania na pomoc:** Biurokratyczne procedury.
- **Braki kadrowe:** Niewystarczająca liczba specjalistów (psychologów, pedagogów).
- **Stygmatyzacja:** Rodziny w trudnej sytuacji często spotykają się z negatywnymi ocenami.

Jak poprawić sytuację rodzin z dziećmi?

- **Zwiększenie świadomości społecznej:** Promowanie pozytywnego obrazu rodziny i rodzicielstwa.
- **Rozwój usług społecznych:** Tworzenie nowych miejsc wsparcia, zwiększanie dostępności istniejących.
- **Współpraca różnych instytucji:** Szkoły, ośrodki zdrowia, organizacje pozarządowe powinny współpracować na rzecz rodzin.
- **Wsparcie finansowe:** Zwiększenie nakładów na programy skierowane do rodzin.
- **Edukacja rodziców:** Organizacja szkoleń, warsztatów dla rodziców.

Wsparcie rodzin z dziećmi jest inwestycją w przyszłość. Zdrowe, szczęśliwe dzieci to fundament dobrze funkcjonującego społeczeństwa.

Kryzys współczesnej rodziny jest złożonym zjawiskiem, wynikającym z licznych przemian społecznych, ekonomicznych i kulturowych, które wpłynęły na strukturę i funkcjonowanie rodziny. Oto główne przyczyny i przejawy tego kryzysu:

1. Przemiany społeczne i zmiana wartości

- **Zmiana ról w rodzinie:** Współczesne rodziny coraz częściej odchodzą od tradycyjnego podziału ról, gdzie mężczyzna był głównie odpowiedzialny za utrzymanie rodziny, a kobieta za opiekę nad dziećmi i domem. Choć jest to postępowe, równoczesne dostosowanie się do nowego modelu wymaga czasu i może powodować napięcia.
- **Rosnąca indywidualizacja:** Współczesna kultura kładzie duży nacisk na indywidualizm, samorealizację i osobiste osiągnięcia, co może prowadzić do sytuacji, w której obowiązki rodzinne schodzą na dalszy plan.
- **Oslabienie więzi międzypokoleniowych:** Częstsze wyprowadzanie się młodych dorosłych od rodziców i migracje w poszukiwaniu pracy skutkują osłabieniem tradycyjnych więzi międzypokoleniowych. Z kolei starsze osoby mogą czuć się opuszczone i wykluczone.

2. Problemy ekonomiczne

- **Wzrost kosztów życia:** Wysokie koszty wynajmu i zakupu mieszkań, a także koszty wychowywania dzieci, wywierają presję na rodziny i powodują, że wiele osób odkłada decyzję o założeniu rodziny lub posiadaniu dzieci.
- **Niestabilność zatrudnienia:** Praca na umowach czasowych lub w niepełnym wymiarze, a także niestabilność rynków pracy sprawiają, że niektóre rodziny żyją w ciągłej niepewności finansowej, co wpływa na stres i konflikty.
- **Konieczność długiej pracy i brak czasu:** Przeciążenie pracą w celu zabezpieczenia finansowego ogranicza czas, który rodzice mogą spędzać z dziećmi, co negatywnie wpływa na relacje rodzinne.

3. Wzrost liczby rozwodów i rozpad małżeństw

- **Łatwiejszy dostęp do rozwodów:** Rozwody są dziś bardziej akceptowane społecznie i łatwiejsze prawnie niż w przeszłości, co sprawia, że rozpad małżeństw staje się coraz częstszy. Powoduje to wzrost liczby rodzin niepełnych, co może wiązać się z wyzwaniem emocjonalnymi i ekonomicznymi.
- **Przeciążenie emocjonalne:** Zbyt wysokie oczekiwania dotyczące związku i brak umiejętności radzenia sobie z konfliktami to czynniki prowadzące do rozejścia się par.

4. Problemy zdrowotne i psychiczne

- **Wzrost problemów psychicznych:** Stres, presja osiągnięć, a także izolacja społeczna wpływają na wzrost problemów takich jak depresja i lęk, które mogą komplikować funkcjonowanie w rodzinie.
- **Wpływ technologii:** Uzależnienie od mediów społecznościowych, Internetu czy gier komputerowych wpływa na wyobcowanie i osłabienie więzi rodzinnych, gdyż czas spędzany wspólnie bywa ograniczony na rzecz czasu online.

5. Zaburzenia w funkcjach wychowawczych

- **Brak czasu na wychowanie dzieci:** Rodzice pracujący długie godziny lub wielozadaniowi mogą mieć ograniczoną możliwość poświęcenia uwagi na potrzeby emocjonalne i wychowanie dzieci.
- **Nadopiekuńczość lub zaniedbanie:** Z jednej strony widoczna jest nadopiekuńczość rodziców, którzy mogą być nadmiernie zaangażowani w życie dzieci, z drugiej rodziny, w których dzieci czują się zaniedbane emocjonalnie lub wręcz opuszczone.

6. Wpływ mediów i technologii

- **Wpływ mediów na dzieci:** Media społecznościowe, gry i telewizja kształtują wartości i zachowania dzieci, nie zawsze w zgodzie z wartościami promowanymi w rodzinie. Może to powodować konflikty oraz trudności w komunikacji międzypokoleniowej.
- **Problemy z komunikacją:** Technologia wprawdzie ułatwia kontakt, ale może też negatywnie wpływać na bezpośrednią komunikację rodzinną, jeśli czas spędzany online zabiera czas na rozmowy i bycie razem.

7. Wyzwania w pogodzeniu ról zawodowych i rodzinnych

- **Stres związany z wieloma obowiązkami:** Współczesne rodziny często muszą godzić wiele ról, np. zawodowe, wychowawcze, opiekuńcze, co prowadzi do wyczerpania i stresu.
- **Brak systemowego wsparcia:** Niewystarczający dostęp do elastycznych godzin pracy, urlopów rodzicielskich oraz opieki nad dziećmi i osobami starszymi to problem, który sprawia, że rodzice muszą podejmować dodatkowy wysiłek, aby pogodzić życie zawodowe z rodzinnym.

Kryzys współczesnej rodziny wymaga działań systemowych oraz wsparcia na poziomie społecznym i ekonomicznym. Wspieranie rodzin przez elastyczne godziny pracy, dostęp do tanich mieszkań, rozwój instytucji wsparcia wychowawczego i edukacyjnego oraz promocję zdrowia psychicznego i profilaktyki może przyczynić się do stabilizacji i wzmocnienia współczesnych rodzin.

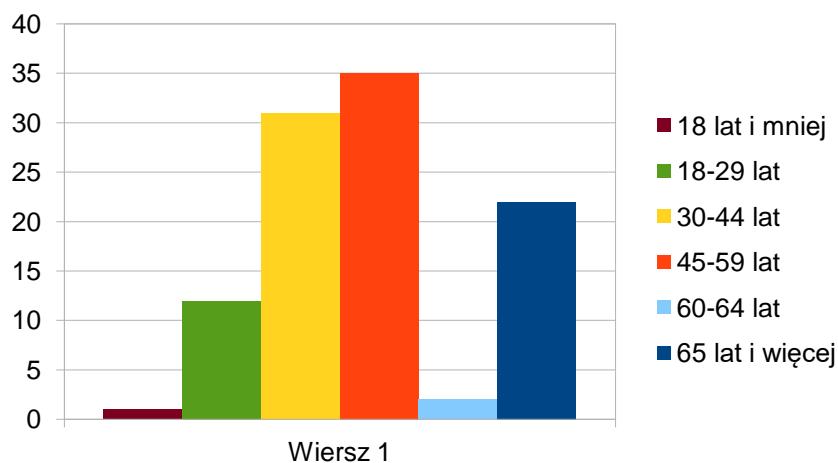
9. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY

Pytanie 1. Płeć

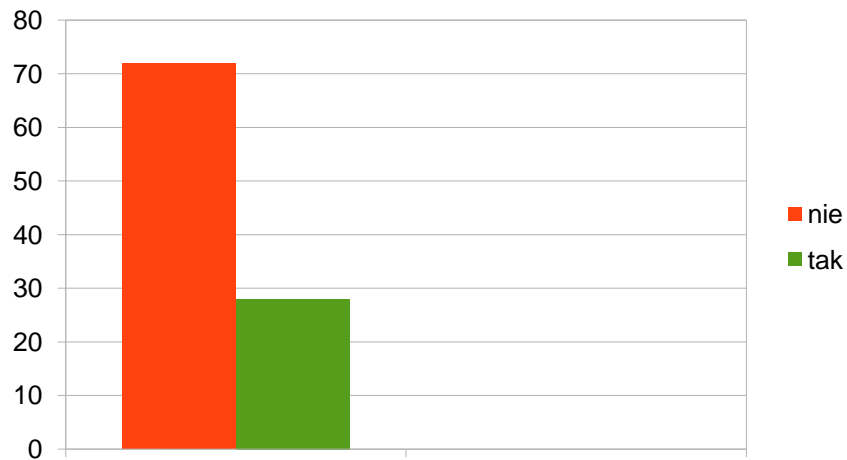
Odpowiedzi:
kobiety: 64
mężczyźni: 36

Pytanie 2. Wiek

Odpowiedzi:
18 lat i mniej 1
18-29 lat – 12
30-44 lat – 31
45-59 lat – 32
60 – 64 lat 2
65 lat i więcej 22

Pytanie 3. Czy wspólnie w Państwa gospodarstwie domowym zamieszkują osoby wymagające opieki i wsparcia?

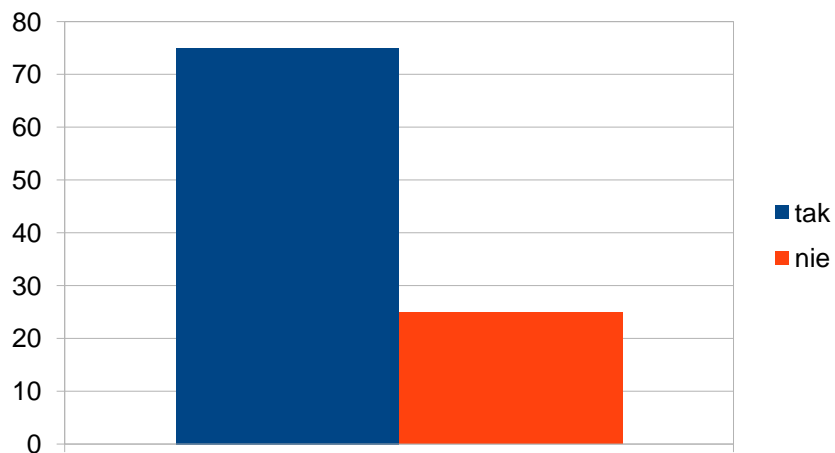

Odpowiedzi:

Tak – 28

nie – 72

Pytanie 4. Czy w Pana/Pani rodzinie lub sąsiedztwie zamieszkują osoby wymagające opieki i wsparcia?

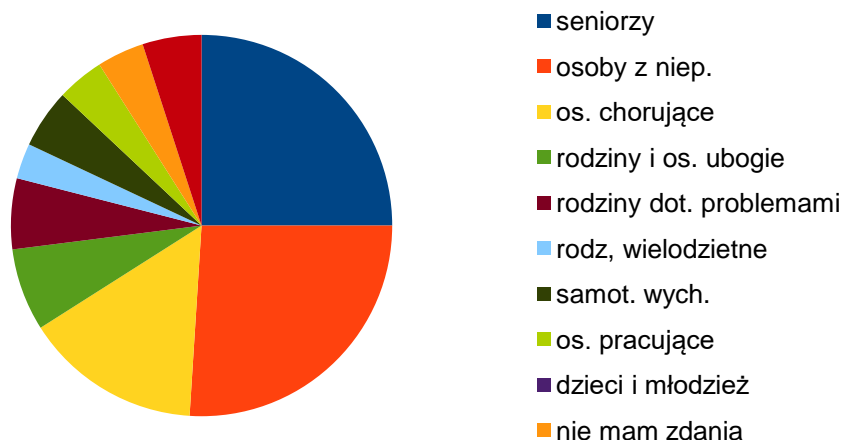

Odpowiedzi:

tak – 75

nie – 25

Pytanie 5. Jakim w Pana/Pani ocenie grupom mieszkańców najtrudniej żyje się w gminie Wysokie?

Odpowiedzi:

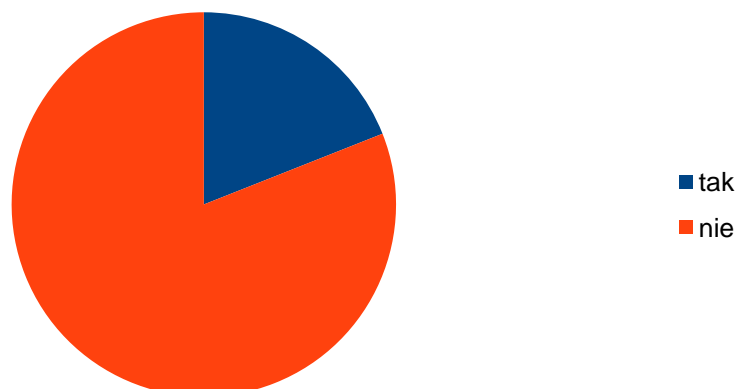
1. seniorzy – 25
2. osoby z niepełnosprawnościami – 26
3. osoby chorujące, w tym przewlekłe i psychicznie – 15
4. rodziny i osoby ubogie – 7
5. rodziny i osoby dotknięte problemami (w tym bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienie) – 6
6. rodziny wielodzietne – 3
7. samotnie wychowujący dzieci rodzice – 5
8. osoby pracujące i rodziny samodzielnie funkcjonujące – 4
9. dzieci i młodzież – 0
10. nie mam zdania – 4
11. nie ma takich grup – 5

Pytanie 6. Czy kiedykolwiek korzystał(a) Pani/Pan z usług społecznych oferowanych przez gminę?

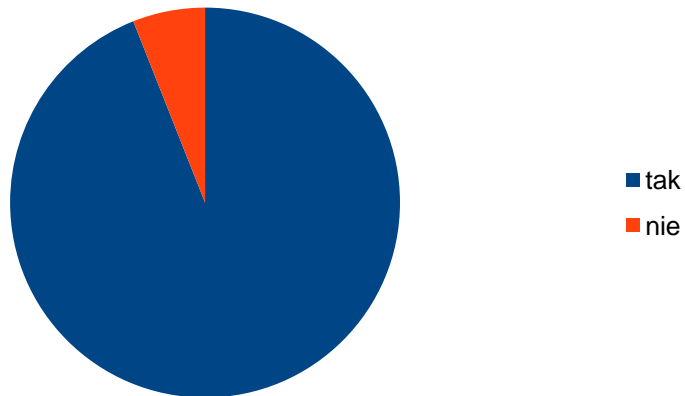
Odpowiedzi:

tak - 19

nie - 81

Pytanie 7. Czy zna Pani/Pan instytucje świadczące pomoc społeczną w gminie zamieszkania?

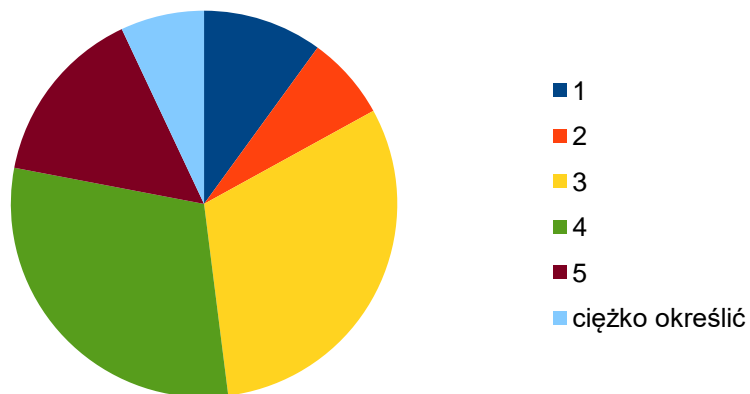

Odpowiedzi:

tak – 94

nie - 6

Pytanie 8. Jak ocenia Pani/Pan dostępność usług społecznych w swojej gminie? (skala os 1- bardzo trudny dostęp, do 5- bardzo łatwy dostęp)

Odpowiedzi:

1 – 10

2 – 7

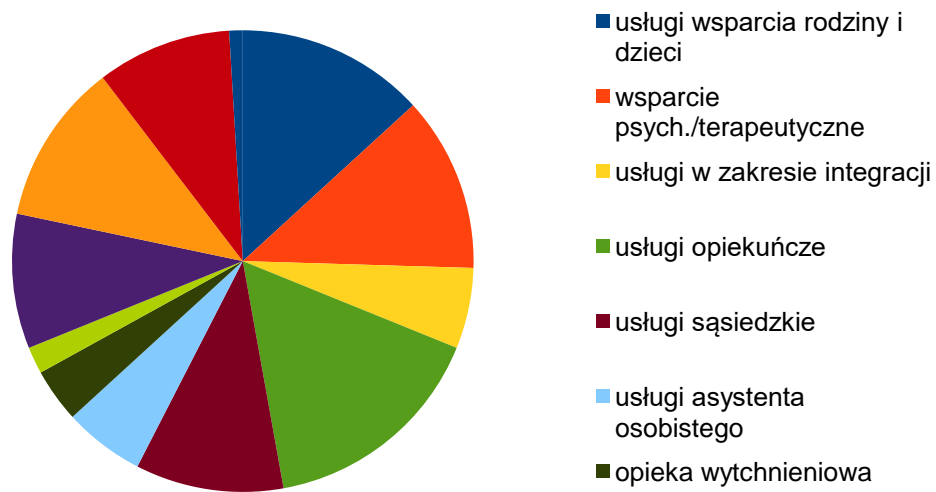
3 – 31

4 – 30

5 – 15

ciężko określić – 7

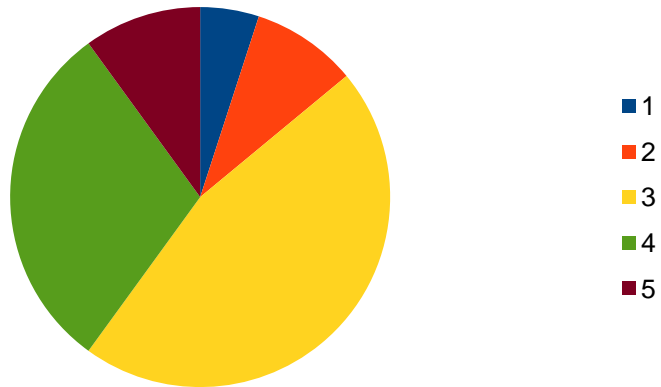
Pytanie 9. Jakie usługi społeczne według Pani/Pana są najważniejsze i powinny być dostępne na terenie gminy? (maks. 5 odpowiedzi)

Odpowiedzi:

- usługi wsparcia rodziny i dzieci - 14
- wsparcie psychologiczne/terapeutyczne - 13
- usługi w zakresie integracji - 6
- usługi opiekuńcze - 17
- usługi sąsiedzkie - 11
- usługi asystenta osobistego - 6
- opieka wytchnieniowa - 4
- teleopieka - 2
- usługi transportowe (dla osób niepełnosprawnych) - 10
- dzienne domy seniora - 12
- kluby seniora - 10
- centa opiekuńczo-mieszkalne - 0
- mieszkania treningowe lub wspomagane - 1

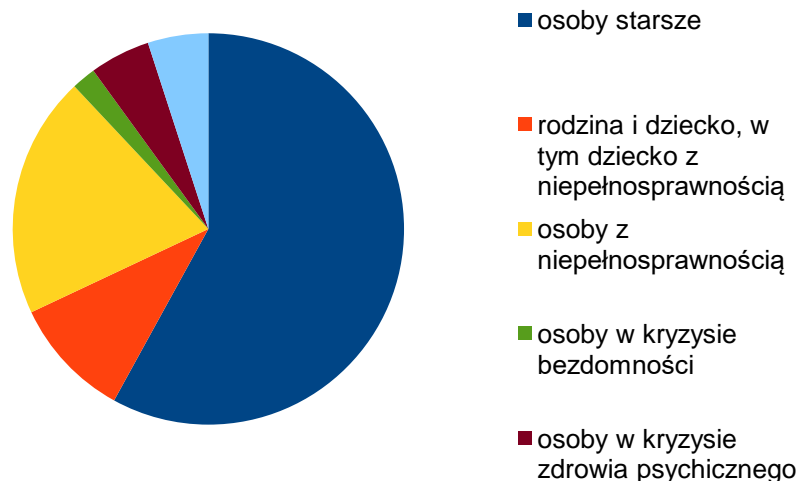
Pytanie 11. Czy uważa Pani/Pan, że deinstytucjonalizacja jest:
 (od 1- niekorzystna do 5 zdecydowanie korzystna)

Odpowiedzi:

- 1 - 5
- 2 - 9
- 3 - 46
- 4 - 30
- 5 - 10

Pytanie 12. Dla której z poniższych grup deinstytucjonalizacja byłaby najbardziej korzystna i najbardziej efektywna w gminie zamieszkania

Odpowiedzi:

- osoby starsze – 58
- rodzina i dziecko, w tym dziecko z niepełnosprawnością – 10
- osoby z niepełnosprawnością – 20
- osoby w kryzysie bezdomności – 2
- osoby w kryzysie zdrowia psychicznego – 5
- dla żadnej z powyższych – 5

Pytanie 13. Jaki rodzaj usług społecznych powinien być dostępny lub dostępne w większym stopniu aby najlepiej odpowiadać na potrzeby mieszkańców? (pytanie o charakterze otwartym podsumowanie we wnioskach)

- usługi opiekuńcze
- dzienny dom seniora
- usługi sąsiedzkie
- wsparcie rodziny
- opieka dla seniorów
- większe wsparcie dla dzieci w zakresie logopedii
- dłużej czynne przedszkola
- większa liczba żłobków
- terapia, psychiatra
- szerzenie świadomości o zdrowiu psychicznym, organizowanie warsztatów terapeutycznych
- integracja seniorów
- dietetyczka – poradnictwo
- wsparcie psychologiczno - terapeutyczne dla dzieci i młodzieży
- poradnie psychoterapeutyczne
- pomoc opiekunki dla osób przewlekle chorych podczas gdy inni są w pracy lub potrzebują załatwić swoje potrzeby
- kluby dla dzieci i młodzieży
- większe wsparcie dla osób chorych
- pomoc dla osób z uzależnieniami
- usługi zdrowotne
- usługi edukacyjne
- teleopieka
- usługi transportowe
- transport publiczny
- wsparcie dla niepełnosprawnych ŚDS
- w każdej wiosce dom starców
- kluby seniorów
- w każdej wiosce dom seniorów
- transport dla ludzi starszych na różne spotkania i dla osób niepełnosprawnych
- usługi zdrowotne
- żłobek
- nowe place zabaw,
- dzienny dom opieki dla osób starszych
- pomoc przy sprawach urzędowych
- zajęcia pozalekcyjne i warsztaty różnego rodzaju dla dzieci i rodziców
- różnorodne warsztaty
- więcej miejsc pracy
- przedszkola
- usługi pomocowe
- asystenci osób z niepełnosprawnościami,
- nauczyciele wspierający dla dzieci,
- psycholog dziecięcy psychiatra dziecięcy

- opieka środowiskowa
- dostęp do psychologów / psychiatrów
- usługi administracyjne w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej i kultury
- opieka wytchnieniowa
- opieka medyczna
- pomoc osobom starszym
- likwidacja barier architektonicznych
- opieka całodobowa
- usługi transportowe dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów
- powinna być bardziej dostępna opieka dla osób starszych samotnych i niepełnosprawnych
- większe usługi dla rodzin z dziećmi i dla starszych
- zajęcia integracyjne(międzypokoleniowe)
- pomoc prawna,
- imprezy integracyjne

Z przeprowadzonej diagnozy, badań ankietowych wynika, że w Gminie Wysokie istnieje znaczne zapotrzebowanie na usługi społeczne, szczególnie dla osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Oto kluczowe wnioski:

1. Profil osób wymagających wsparcia:

- **28% badanych** wskazało, że w ich gospodarstwie domowym są osoby potrzebujące pomocy.
- **75% respondentów** zauważa takie osoby w swoim najbliższym otoczeniu.
- Najbardziej potrzebującymi grupami są:
 - Osoby z niepełnosprawnościami (26%)
 - Seniorzy (25%)
 - Osoby chorujące, w tym przewlekle i psychicznie (15%)
 - rodziny i osoby ubogie (7%)
 - rodziny i osoby dotknięte problemami (w tym bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienie) (6%)

2. Korzystanie z usług społecznych:

- Tylko 19% **badanych** kiedykolwiek korzystało z usług społecznych oferowanych przez gminę, co oznacza, że 81% **nie korzystało**.
- 94% respondentów zna instytucje świadczące pomoc społeczną w gminie, ale 6% nie ma tej wiedzy.

3. Ocena dostępności usług społecznych:

- Skala od 1 (bardzo trudny dostęp) do 5 (bardzo łatwy dostęp) pokazuje, że dostępność usług jest oceniana średnio:
 - 1 – 10%
 - 2 – 7%
 - 3 – 31%

- 4 – 30%
- 5 – 15%
- ciężko określić – 7%

4. Priorytetowe usługi społeczne:

- Najważniejsze wskazane usługi to:
 - Usługi opiekuńcze
 - usługi wsparcia rodziny i dzieci
 - wsparcie psychologiczne /terapeutyczne
 - dzienne domy seniora
 - kluby seniora
 - usługi transportowe (dla osób niepełnosprawnych)
 - Asystent osoby z niepełnosprawnościami

5. Propozycje poprawy dostępności i jakości usług społecznych:

Respondenci wskazali w szczególności na następujące rozwiązania:

- możliwość dowozu do lekarza wg. potrzeb
- większe wsparcie z zakresu logopedii dla dzieci
- usługi sąsiedzkie
- usługi transportowe
- szerzenie informacji o możliwości pomocy za pośrednictwem internetu, plakaty
- zwiększenie świadomości mieszkańców
- wykwalifikowana kadra
- dowóz osób niepełnosprawnych na zajęcia
- Organizacja spotkań mieszkańców na temat usług społecznych.
- Rozszerzenie bezpłatnych usług dla najbardziej potrzebujący

6. Ocena zasadności deinstytucjonalizacji:

Respondenci oceniali deinstytucjonalizację na skali od 1 (zdecydowanie niekorzystne) do 5 (zdecydowanie korzystne):

- **1 (zdecydowanie niekorzystne): 5%**
- **2: 9%**
- **3 (neutralne): 46%**
- **4: 30%**
- **5 (zdecydowanie korzystne): 10%**

Większość respondentów (76%) oceniła deinstytucjonalizację jako neutralną i korzystną (3 i 4), co wskazuje na potencjalne poparcie dla działań promujących wsparcie bliskie środowisku lokalnemu.

7. Grupy, dla których deinstytucjonalizacja byłaby najbardziej korzystna i efektywna:

- Osoby starsze: 58% – wskazuje na duże zapotrzebowanie na lokalne wsparcie seniorów.
- Rodzina i dziecko (w tym dziecko z niepełnosprawnością): 10%
- Osoby z niepełnosprawnością: 20%
- Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego: 5%
- Osoby w kryzysie bezdomności: 2%
- Dla żadnej z powyższych grup: 5%

3. Priorytetowe usługi społeczne wskazane przez mieszkańców:

Respondenci wyrazili konkretne potrzeby w zakresie usług społecznych, które powinny być dostępne lub zwiększone:

- Usługi opiekuńcze – kluczowy element wsparcia lokalnego.
- Dzienny dom seniora
- opiekę dla seniorów
- opiekę medyczną
- pomoc przy sprawach urzędowych
- Usługi asystenta dla osób z niepełnosprawnościami
- usługi zdrowotne
- więcej miejsc pracy
- pomoc prawna
- imprezy integracyjne
- wsparcie psychologiczne – terapeutyczne dla dzieci i młodzieży
- Dłużej czynne przedszkola – potrzeba elastyczności godzinowej, aby lepiej odpowiadać na rytm pracy rodziców.

Wnioski:

Diagnoza, wskazuje na potrzebę rozszerzenia i poprawy jakości usług społecznych w Gminie Wysokie, przy jednoczesnym zwiększeniu świadomości mieszkańców o ich dostępności.

- **Deinstytucjonalizacja** jest oceniana pozytywnie, zwłaszcza w kontekście wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Kluczowe **braki w infrastrukturze usług społecznych** to brak dostępu do wyspecjalizowanego wsparcia w formie usług społecznych dostępnych na zasadzie powszechności dla wszystkich mieszkańców.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Jednym z najnowszych trendów, który aktualnie determinuje rozwój polityki społecznej w Europie, jest deinstytucjonalizacja usług społecznych. Zgodnie z jego założeniami, klienci usług społecznych powinni być jak najdłużej wspierani w społeczności lokalnej i w miarę

możliwości nie przenoszeni do instytucji opieki całodobowej. Ta prosta zasada niekiedy jest trudna do wprowadzenia w życie, gdyż na przestrzeni ostatnich dekad wiele grup społecznych wymagających pomocy (zarówno w Polsce jak i Europie), wspieranych było głównie poprzez system, zbudowany w oparciu o instytucje opieki całodobowej (niekiedy wręcz działających na zasadach instytucji o charakterze totalnym).

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych programuje poniższe obszary:

- **Indywidualizacja usług:** Pozwala dostosować usługi do indywidualnych potrzeb mieszkańców.
- **Poprawa jakości życia:** Dzięki wsparciu w środowisku naturalnym, osoby potrzebujące mają większe możliwości rozwoju i integracji społecznej.
- **Efektywność kosztowa:** Środki finansowe są wykorzystywane bardziej efektywnie, ponieważ unikamy kosztownej opieki instytucjonalnej.
- **Zwiększenie samodzielności:** Promuje samodzielność i aktywność osób korzystających z usług.
- **Współpraca międzysektorowa:** Pozwala na lepszą koordynację działań różnych podmiotów.

Proces deinstytucjonalizacji usług społecznych, opiera się na szeregu dokumentów strategicznych, poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego, które wyznaczają kierunki działania dla Gminy Wysokie.

1. DOKUMENTY STRATEGICZNE

DOKUMENTY STRATEGICZNE KRAJOWE

**Strategia rozwoju usług społecznych- polityka publiczna do 2030 r.
(z perspektywą 2035)**

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do roku 2030

DOKUMENTY STRATEGICZNE REGIONALNE

**Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych
i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Lubelskiego
na lata 2025 - 2026**

DOKUMENT STRATEGICZNY LOKALNY

**Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Wysokie lata
2025-2030**

Niniejszy dokument został stworzony w oparciu o Ogólnopolskie wytyczne i Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych. Zgodnie z nimi zakłada działania, jakie Gmina Wysokie powinna podjąć w ciągu najbliższych lat (2025 – 2030), aby rozpocząć i wdrożyć proces deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych na poziomie lokalnym.

Wskazać należy, iż Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, jest komplementarny z poniższymi dokumentami obowiązującymi na terenie gminy tj.

I.p.	Rodzaj dokumentu	Uchwała Rady Miasta/Gminy z dnia w sprawie	Cel główny
1.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie na lata 2023-2030;	Uchwała Nr. XLIV/321/2023 Rady Gminy Wysokie w sprawie uchwalenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wysokie na lata 2023-2030	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji kierunków inwestycji społecznych które mają przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Dotyczy to w szczególności tych mieszkańców, którzy są zagrożeni lub dotknięci marginalizacją i wykluczeniem społecznym aby w konsekwencji doprowadzić do ich aktywizacji i integracji ze społecznością lokalną.
2.	Gminny Program Wspierania Rodziny;	Uchwała Nr IX/70/2025 Rady Gminy Wysokie z dnia 21 lutego 2025 r w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027	Podstawowym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodziny i dzieci. Program określa planowanie działań mających na celu wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, jak również w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w wychowaniu dzieci.
3.	Gminny Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej;	Uchwała Nr XLIII/317/2023 Rady Gminy Wysokie z dnia 31 marca 2023 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2023-2029	Celem głównym programu jest przeciwdziałanie przemocy domowej, ochrona i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej i świadków przemocy domowej oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy.
4.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;	Uchwała NrXXXIII/244/2022 Rady Gminy Wysokie z dnia 17 lutego 2022 roku w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025	Głównym założeniem programu jest ograniczenie występowania negatywnych zjawisk będących skutkiem nadużywania alkoholu, rozwój działań związanych z profilaktyką i rozwiązywania problemów alkoholowych, wzrost społecznej świadomości dotyczącej tej tematyki oraz doskonalenie współpracy pomiędzy osobami i instytucjami.

W województwie lubelskim, ponadto obowiązują poniższe dokumenty o charakterze strategicznym, które są realizowane i monitorowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Lubelskim na lata 2021-2027

- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025
- Regionalny Program Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2021-2025
- Wojewódzki Program na Rzecz Osób Starszych na lata 2021-2025
- Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych na lata 2021-2025

W powiecie lubelskim, obowiązującym dokumentem strategicznym jest:

- Strategia Rozwoju Powiatu lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030)

Podsumowując, planowanie strategiczne w Gminie Wysokie jest na dość zaawansowanym poziomie, są jednak wybrane sfery życia społecznego, w których w kolejnych okresach programowych można by zdecydowanie pogłębić analizę strategiczną.

1. PLAN DEINSTITUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH

OBSZAR 1 OSOBY STARSZE

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- **Zwiększenie dostępności usług:** Rozwój usług środowiskowych, takich jak usługi opiekuńcze, usługi sąsiedzkie, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, które pozwolą osobom starszym pozostać w swoich domach.
- **Poprawa jakości życia:** Stworzenie warunków do aktywnego i samodzielnego życia, poprzez zapewnienie wsparcia w codziennych czynnościach, kontaktów społecznych oraz dostępu do kultury i rekreacji.
- **Profilaktyka instytucjonalizacji:** Zapobieganie umieszczaniu osób starszych w domach opieki poprzez wczesne wykrywanie potrzeb i zapewnienie odpowiedniego wsparcia.
- **Wzmocnienie niezależności:** Rozwijanie umiejętności samoobsługi i samodzielności w wykonywaniu codziennych czynności.
- **Wsparcie rodzin:** Oferowanie wsparcia rodzinom opiekującym się osobami starszymi, poprzez szkolenia, grupy wsparcia, usługi wytchnieniowe.
- **Współpraca z innymi sektorami:** Budowanie sieci współpracy z ośrodkami zdrowia, organizacjami pozarządowymi, parafiami, aby zapewnić kompleksowe wsparcie osobom starszym.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Rozwój pakietu wsparcia usług świadczonych w miejscu zamieszkania -usług opiekuńczych/sąsiedzkich i specjalistycznych usług opiekuńczych	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Promowanie aktywności społecznej- Współpraca z wolontariuszami: Zaangażowanie wolontariuszy do wsparcia	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

	osób starszych.			
3.	Wsparcie psychologiczne i emocjonalne oraz edukacja zdrowotna. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia psychologicznego i emocjonalnego dla osób starszych, które mogą doświadczać uczucia samotności, depresji lub niepokoju.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
4.	Organizacja programów edukacyjnych na temat zdrowego stylu życia, profilaktyki zdrowotnej i chorób wieku starczego, aby zwiększyć świadomość osób starszych na temat dbania o swoje zdrowie	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
5.	Mobilność transportowa -Ułatwienie dostępu do transportu i organizacja transportu dla osób starszych, aby umożliwić im samodzielne poruszanie się i uczestnictwo w życiu społecznym.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
6.	Rozwój technologii wspierających. Promowanie i edukacja w zakresie korzystania z technologii wspierających, które mogą ułatwiać codzienne życie seniorów, np. teleopieka, aplikacje zdrowotne czy platformy komunikacyjne.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
7.	Rozwój Klubów Seniora, dziennych domów pomocy, oraz innych form wsparcia o charakterze grupowym	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
8.	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
9.	Indywidualne poradnictwo terapeutyczne, prawne		Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	
10.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba osób, które zostały objęte usługami opiekuńczymi w środowisku zamieszkania;
- liczba osób, które zostały objęte usługami sąsiedzkimi w środowisku zamieszkania;
- liczba osób, które zostały objęte usługami opiekuńczymi specjalistycznymi w środowisku zamieszkania
- liczba osób, które poprzez wdrożenie usług zostały utrzymane w środowisku;
- liczba zrealizowanych projektów i działań aktywizujących seniorów;
- liczba wdrożonych programów edukacyjnych i profilaktycznych dla seniorów
- liczba podjętych działań w zakresie mobilności transportowej
- liczba wdrożonych rozwiązań technologii wspierających
- liczba osób korzystających z technologii wspierających
- liczba placówek wsparcia dla Seniorów;
- liczba Seniorów uczęszczających do placówek wsparcia;
- liczba utworzonych mieszkań wspomaganym
- liczba osób objętych indywidualnym poradnictwem

- liczba seniorów objętych pracą socjalną

OBSZAR 2 OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

CELE SZCZEGÓŁOWE:

- **Rozwój usług środowiskowych:** Tworzenie i rozszerzanie dostępności usług świadczonych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami, takich jak asystentura osobista, usługi opiekuńcze czy rehabilitacyjne.
- **Wspieranie niezależnego życia:** Promowanie i umożliwianie samodzielnego funkcjonowania poprzez rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych, które oferują wsparcie dostosowane do indywidualnych potrzeb.
- **Integracja społeczna:** Zwiększanie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społeczności lokalnej poprzez organizowanie programów integracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych.
- **Wzmocnienie wsparcia dla rodzin i opiekunów:** Zapewnienie odpowiednich usług dla rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, takich jak szkolenia, grupy wsparcia czy usługi wytchnieniowe.
- **Podnoszenie kompetencji kadr:** Szkolenie pracowników służb społecznych w zakresie nowoczesnych metod wsparcia, z naciskiem na podejście indywidualne i respektowanie autonomii osób z niepełnosprawnościami
- **Profilaktyka instytucjonalizacji:** Zapobieganie umieszczaniu osób z niepełnosprawnościami w zakładach opiekuńczych poprzez wczesne wykrywanie potrzeb i zapewnienie odpowiedniego wsparcia.

l.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością dostosowanych do indywidualnych potrzeb	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Wspieranie opiekunów faktycznych osób z niepełnosprawnościami w zakresie usługi Opieki wytchnieniowej	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	Utworzenie na terenie gminy Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego w formie pobytu dziennego i całodobowego	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
4.	Rozwój infrastruktury Klubów Samopomocy na poziomie lokalnym.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
5.	Zwiększenie dostępności do usług transportowych poprzez realizację usługi od drzwi do drzwi (door-to door)	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, PFRON

7.	Programy edukacyjne dla opiekunów: organizacja warsztatów, szkoleń i kursów dla opiekunów, gdzie mogą zdobywać wiedzę na temat specyfiki opieki nad osobami z różnymi rodzajami niepełnosprawności, zdrowia psychicznego czy w trudnych sytuacjach życiowych. Szkolenia z zakresu technik opiekuńczych, komunikacji z osobami potrzebującymi pomocy oraz zarządzania stresem.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
8.	Tworzenie sieci kręgów wsparcia i grup samopomocowych. Tworzenie grup wsparcia dla opiekunów, gdzie mogą dzielić się doświadczeniami, radzić sobie z trudnościami oraz wymieniać się informacjami.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
9.	Kampanie informacyjne i edukacyjne. Organizacja kampanii medialnych, seminariów, konferencji oraz wydarzeń kulturalnych mających na celu zwiększeni świadomości społeczeństwa na temat różnorodności potrzeb osób z niepełnosprawnościami	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
10.	Poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, terapeutyczne, prawne	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	
11.	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,
12.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba osób, które zostały objęte usługami Asystenta osobistego osób z niepełnosprawnością
- liczba opiekunów faktycznych, którzy uzyskali wsparcie w formie opieki wytchnieniowej
- liczba utworzonych na terenie gminy Centrów Opiekuńczo-Mieszkalnych
- liczba utworzonych Klubów Samopomocy oraz liczba uczestników
- liczba osób, które skorzystały z usługi door- to door
- liczba zrealizowanych projektów, działań, warsztatów dla opiekunów faktycznych
- liczba utworzonych kręgów wsparcia i grup samopomocowych
- liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjno-informacyjnych
- liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym
- liczba utworzonych mieszkań wspomaganych i treningowych
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pracą socjalną

OBSZAR 3 OSOBY W KRYZYSIE ZDROWIA PSYCHICZNEGO

CELE SZCZEGÓŁOWE

- **Wczesne wykrywanie kryzysów:** Opracowanie systemów wczesnego ostrzegania i identyfikacji osób potrzebujących wsparcia.
- **Dostępność natychmiastowej pomocy:** Zapewnienie całodobowej dostępności do profesjonalnej pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.
- **Szybka interwencja:** Skrócenie czasu oczekiwania na pomoc i zapewnienie szybkiej reakcji na potrzeby osób w kryzysie.
- **Zapobieganie hospitalizacji:** Minimalizowanie konieczności hospitalizacji poprzez zapewnienie alternatywnych form wsparcia w środowisku.
- **Wsparcie w powrocie do codziennego życia:** Pomoc w odzyskaniu samodzielności, nawiązaniu kontaktów społecznych i powrocie do aktywności zawodowej.
- **Współpraca z rodziną i otoczeniem:** Włączenie rodziny i otoczenia osoby w proces wsparcia.
- **Destygmatyzacja:** Zmiana społecznego postrzegania osób z chorobami psychicznymi.

l.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	<p>Tworzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym środowiskowe domy samopomocy i kluby samopomocy,</p> <p>Tworzenie kryzysowych centrów wsparcia: Miejsca, gdzie osoby w kryzysie mogą uzyskać natychmiastową pomoc.</p> <p>Rozwój telefonicznych i internetowych linii wsparcia: Umożliwienie kontaktu z pomocą psychologiczną przez całą dobę.</p> <p>Współpraca z psychiatrią: Zapewnienie ciągłości opieki i koordynacji działań.</p> <p>Tworzenie klubów samopomocy: Miejsca spotkań dla osób z podobnymi problemami.</p> <p>Organizacja warsztatów i szkoleń: Edukacja osób w kryzysie i ich rodzin.</p> <p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi: Zaangażowanie organizacji specjalizujących się w pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.</p>	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	<p>Usługi terapeutyczne i poradnictwo. Zapewnienie dostępu do usług terapeutycznych, takich jak terapia indywidualna, terapia grupowa czy terapia rodzinna, które pomagają w radzeniu sobie z problemami zdrowia psychicznego i traumą</p>	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
3.	<p>Świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi</p>	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa,

				środki UE, programy rządowe
4.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba utworzonych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- liczba osób objętych poradnictwem
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- liczba osób objętych pracą socjalną

OBSZAR 4 WSPARCIE DZIECKA I RODZINY

CELE SZCZEGÓŁOWE

- **Wzmocnienie funkcji rodziny:** Stworzenie warunków, które umożliwią rodzinom pełnienie ich naturalnej roli w wychowaniu dzieci.
- **Prewencja problemów rodzinnych:** Zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinach poprzez wczesne wykrywanie trudności i oferowanie wsparcia.
- **Wsparcie rodziców:** Zapewnienie rodzicom wiedzy, umiejętności i narzędzi niezbędnych do skutecznego wychowania dzieci.
- **Integracja rodzin w społeczność:** Włączenie rodzin w życie społeczne i umożliwienie im korzystania z dostępnych zasobów.
- **Ochrona dzieci przed przemocą i zaniedbaniem:** Wczesna identyfikacja sytuacji zagrożenia i podjęcie odpowiednich działań.

I.p.	Działanie	Okres realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Źródła finansowania
1.	Rozwój placówek wsparcia dziennego Tworzenie klubów rodzinnych: Miejsca spotkań i wymiany doświadczeń dla rodziców. Organizacja szkoleń dla rodziców: Warsztaty dotyczące wychowania, komunikacji, rozwiązywania konfliktów. Wsparcie rodzin wielodzietnych: Oferowanie specjalnych programów wsparcia dla rodzin z wieloma dziećmi. Pomoc w trudnościach wychowawczych: Doradztwo psychologiczne, mediacje rodzinne. Współpraca z przedszkolami i szkołami: Wspólne działania na rzecz wsparcia rodzin i dzieci.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
2.	Rozwój sieci usług społecznych w środowisku. Budowanie sieci usług społecznych obejmujących poradnictwo,	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy

	wsparcie psychologiczne, edukację rodziców, itp., aby rodziny miały dostęp do różnorodnych form wsparcia w środowisku.			rządowe
3.	Organizacja kursów i warsztatów dla rodziców/opiekunów, pracowników instytucji działających w obszarze wspierania rodziny obejmujących takie tematy jak zdrowie psychiczne, rozwój dziecka, techniki wychowawcze, komunikacja z dziećmi, umiejętności radzenia sobie ze stresem	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
4.	Wsparcie w budowaniu relacji rodzinnych: Działania wspierające budowanie zdrowych relacji rodzinnych, takie jak warsztaty dotyczące komunikacji w rodzinie, rozwiązywania konfliktów czy budowania więzi.	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
5.	Zapewnienie dostępu do poradnictwa psychologicznego/terapeutycznego dla rodziców/opiekunów, którzy mogą potrzebować indywidualnego wsparcia i porad w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz dzieci	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
6.	Wsparcie Asystenta Rodziny	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE, programy rządowe
7.	Praca socjalna	2025-2030 r.	Gmina Wysokie/ GOPS w Wysokiem	Środki własne gminy, budżet państwa, środki UE,

WSKAŹNIKI REZULTATU I PRODUKTU

- liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego
- liczba działań w zakresie sieci wsparcia dla rodziców
- liczba zrealizowanych działań: spotkań, warsztatów, kursów oraz liczba uczestników
- liczba osób objętych poradnictwem
- liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny
- liczba rodzin objętych pracą socjalną

3. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY

Skuteczne monitorowanie i ocena programu Lokalnego Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych w Gminie Wysokie na lata 2025-2030 wymaga systematycznego gromadzenia danych, ich analizy oraz podejmowania działań na podstawie uzyskanych informacji w celu ciągłego doskonalenia programu.

Monitorowanie realizacji Programu i osiągnięcia wskaźników rezultatu i produktu w ramach programu realizowane będzie za pomocą następujących metod:

- System zbierania danych: Utworzenie systemu zbierania danych obejmującego różnorodne źródła informacji, takie jak raporty z działań programu, dane statystyczne, ewidencje uczestników, ankiety, czy też opinie beneficjentów i pracowników instytucji realizujących plan.
- Regularne raportowanie: Ustalenie harmonogramu raportowania postępów w realizacji Programu. Regularne raportowanie danych i informacji zebranych w ramach programu pozwoli na śledzenie postępów, identyfikację potencjalnych problemów i możliwość podjęcia odpowiednich kroków korygujących. Niniejszy Program zakłada, iż w terminie do 6 miesięcy od zakończenia obowiązywania Programu zostanie sporządzony raport końcowy, natomiast corocznie będzie opracowany raport cząstkowy za rok ubiegły w terminie do 31 marca.
- Analiza danych: Analiza zebranych danych w celu oceny osiągniętych rezultatów i porównania ich z założonymi celami i wskaźnikami. To pozwoli na zidentyfikowanie obszarów, które wymagają poprawy lub dalszego rozwoju.
- Ewaluacja: Przeprowadzenie ewaluacji pozwoli na dostosowywanie i wprowadzanie zmian w programie, aby osiągnąć zamierzone cele oraz pozwoli na opracowanie rekomendacji do wdrożenia kolejnych programów w tym zakresie.

Monitoring Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych to systematyczny proces śledzenia realizacji zaplanowanych działań, oceny osiągniętych efektów oraz identyfikacji obszarów wymagających poprawy. Jego celem jest zapewnienie, że plan jest realizowany zgodnie z założeniami i przynosi oczekiwane rezultaty.

- **Ocena skuteczności:** Pozwala ocenić, czy działania podejmowane w ramach planu przynoszą oczekiwane efekty, takie jak:
 - Zmniejszenie liczby osób korzystających z instytucjonalnych form opieki.
 - Poprawa jakości życia osób korzystających z usług społecznych.
 - Zwiększenie dostępności usług.
- **Identyfikacja obszarów wymagających poprawy:** Dzięki monitoringowi można wcześniej wykryć problemy i podjąć odpowiednie działania korygujące.
- **Uzasadnienie decyzji:** Zebrane dane mogą służyć jako uzasadnienie dla podejmowania decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub zakończeniu poszczególnych działań.
- **Zwiększenie transparentności:** Monitoring zapewnia przejrzystość działań i umożliwia zainteresowanym podmiotom (mieszkańcom, radnym, organizacjom pozarządowym) śledzenie realizacji planu.

Ewaluacja to systematyczny proces oceny, mający na celu określenie, czy plan został zrealizowany zgodnie z założeniami, jakie efekty przyniósł i jakie są jego mocne strony oraz obszary wymagające poprawy. Jest to niezbędne narzędzie do podejmowania decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji lub zakończeniu poszczególnych działań.

4. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Aspekty finansowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych

- **Komplementarność źródeł:** Należy łączyć różne źródła finansowania, aby zapewnić stabilność i zrównoważenie procesu rozwoju usług społecznych
- **Współpraca partnerska:** Współpraca z innymi podmiotami (organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami społecznymi) pozwala na zwiększenie szans na pozyskanie środków zewnętrznych.
- **Ewaluacja:** Regularna ocena efektywności wykorzystania środków i dostosowanie działań do osiągniętych wyników.

Potencjalne źródła finansowania usług społecznych:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), który wspiera infrastrukturę, w tym także społeczną (w EFRR wyszczególniono 5 celów szczegółowych, z których jeden odnosi się do zagadnień związanych z infrastrukturą społeczną. Jest to cel (iii) mówiący o wspieraniu włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych z niskimi budżetami, grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, poprzez podejmowanie zintegrowanych działań obejmujących usługi społeczne i mieszkaniowe”. Oprócz tego Europejski Fundusz Społeczny, inne fundusze Unii Europejskiej, środki z programów Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- **Rozbudowa gminnej infrastruktury** – to pojęcie bardzo szerokie w skład którego wchodzi zarówno budowa nowych obiektów jak i modernizacja starych (np. zwiększanie dostępności w budynkach, modernizacja energetyczna etc.). Do zdobywania funduszy potrzebnych na te cele można częściowo wykorzystać źródła wspomniane przy okazji lokali mieszkalnych, warto jednak wspomnieć o dodatkowych źródłach pieniędzy, które wykorzystać można na gminną infrastrukturę, chociażby takie jak Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko na lata 2021-2027 (FEnIKS), Fundusze Next Generation EU na lata 2021-2027, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób z Niepełnosprawnością (PFRON), czy prywatne fundacje będące dyspozytorami grantów, jak Fundacja Energa, czy Fundacja Orlen.
- **Usługi społeczne** - mogą być finansowane dziś z bardzo wielu różnych źródeł, zarówno szczebla rządowego, jak i unijnego. Głównym narzędziem do tego służącym jest oczywiście Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) – który wspiera realizację usług społecznych i różnego rodzaju działań aktywizacyjnych. Środki dostępne w ramach EFS+ mogą zostać przeznaczone na realizację dwunastu celów szczegółowych, z których pięć dotyczy obszaru włączenia społecznego. Wśród nich, należy podkreślić trzy cele szczegółowe związane z procesem deinstytucjonalizacji. Są to: (h) wspieranie aktywnego włączenia społecznego mającego na celu promowanie równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększanie zdolności do

zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji;(k) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług wspierających dostęp do mieszkań i opieki skoncentrowanej na osobie, tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej i dostępu do nich, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności – także dla osób z niepełnosprawnościami – skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej;(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym także osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Jednak niektóre z usług społecznych mogą być finansowane z dodatkowych źródeł, stworzonych specjalnie pod tą konkretną usługę, np.:

- **Usługa „opieki wytchnieniowej”** – może być finansowana z Rządowego Programu „Opieka wytchnieniowa”, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego
- **Usługa asystenta osoby z niepełnosprawnościami** – może być finansowana z Rządowego Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego
- **Szeroko pojęte usługi dla osób z niepełnosprawnościami** – mogą być także finansowane z Rządowego Programu „Centra opiekuńczo-mieszkalne”, adresowanego do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Program dotyczy finansowania zadań związanych z utworzeniem Centrum i finansowaniem działalności Centrum. Celem Programu jest pomoc dorosłym osobom niepełnosprawnym ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz zapewnienie pobytu, opieki i specjalistycznych usług dostosowanych do ich potrzeb. Oprócz tego warto wspomnieć o Funduszu Solidarnościowym, mających na celu wsparcie społeczne lub zawodowe osób niepełnosprawnych, z którego finansować można różne inicjatywy.
- **Usługi dla seniorów** – mogą być finansowane z całego szeregu Rządowych Programów wsparcia dla seniorów, takich jak: Wieloletni Program na rzecz osób starszych „Aktywni +” (2021 – 2025), Wieloletni Program na rzecz seniorów „Senior +” 2021 – 2025 (z programu tego uzyskać można środki finansowe na tworzenie Dziennych Domów Seniora oraz Klubów Seniora), Korpus Wsparcia Seniorów, Program Opieka 75+ dla osób chorych i niesamodzielnych w obszarach wiejskich i gminnych do 60 tys.

Wskazane źródła finansowania dają możliwość wdrożenia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych z różnych źródeł finansowania, które pozwolą na komplementarność rozwoju usług społecznych dla mieszkańców Gminy Wysokie.